Wydział Powiatowy powiatu toruńskiego

Sprawozdanie administracyjne

za czas od 1 kwietnia 1928 do 31 marca 1929.

SPRAWOZDANIE

ADMINISTRACYJNE

Wydziału Powiatowego

powiatu toruńskiego

za czas od 1.kwietnia 1928 r. do 31.marca 1929 r.

Stosownie do postanowień § 127 ordynacji powiatowej z dnia 13.grudnia 1872 Wydział Powiatowy przedkła-
19.marca 1881
da Sejmikowi Powiatowemu sprawozdanie administracyjne za czas od 1.kwietnia 1928 r. do 31.marca 1929 r.

Toruń, dnia 31.marca 1929 r.

Wydział Powiatowy powiatu toruńskiego

(-) Dr.Bogocz

Przewodniczący i Starosta Powiatowy

Informacje statystyczne.

Powiat toruński obejmuje 884 km^2 powierzchni i podzielony jest przez Wisłę na 2 części. Część położona po lewym brzegu Wisły obejmuje obszar mniejwięcej 3 mil.^{2}, po prawym zaś brzegu Wisły znajduje się około 17 mil.^{2}, obszaru. Drwęca wpływająca pod Złotorją do Wisły, dzieli ~~ten~~ obszar na dalsze 2 części. Położone po prawym brzegu Wisły terytorjum powiatu należało kiedyś do ziemi chełmińskiej. Przez 2 wieki toczyły się tu nieustanne walki pomiędzy pogańskimi prusakami a książętami mazowieckimi, aż w r.1230 zajęli ziemię tą Krzyżacy.

Na powiat toruński składają się obecnie : 2 miasta (Chełmża i Podgórz), 69 gmin wiejskich i 57 obszarów dworskich. Gminy i obszary dworskie złączone są w 22 wójtostwach i 23 urzędach stanu cywilnego. W dniu 15.lutego 1929 r. obliczono ludność zamieszkującą w powiecie na 57.317 dusz, z której było wyznania katolickiego 49.469, ewangielickiego 7.709 a innych wyznań 139, a według narodowości 49.551 polaków, 7.612 niemców, 96 innej narodowości. Przeprowadzony w r.1910 ostatni niemiecki spis ludności wykazuje, że wtenczas zamieszkiwało w powiecie razem 59.317 ludności, z których było 33.429 katolików, 25.252 ewangelików a 636 innego wyznania, według narodowości 30.962 polaków, 27.751 niemców i 604 innej narodowości. Pierwszy w roku 1921 przeprowadzony polski spis ludności wykazuje 53.823 dusz, z których było 40.703 wyznania katolickiego 12.831 wyznania ewangelickiego a 289 innego wyznania, według narodowości 42.454 polaków, 11.252 niemców, a 117 innej narodowości. Porównując powyższe cyfry z sobą okazuje się, że po przejęciu powiatu przez Polskę w pierwszych latach ludność znacznie się zmniejszyła, wzrasta atoli stopniowo.

Administracja powiatu.

Reprezentacja powiatu toruńskiego.

Starostą powiatowym a zarazem Przewodniczącym Wydziału Powiatowego jest od 6.maja 1926 r. p. Dr. D o m i n i k B o g o c z.

Deputowanymi powiatowymi są :

1/ Tadeusz Kentzer, obywatel ziemski w Lipniczkach,

2/ Leon Czarliński, obywatel ziemski w Brąchnówku.

Wymienieni Panowie wybrani zostali przez Sejmik Powiatowy dnia 16.grudnia 1927 r., zatwierdzeni dekretem Pana Wojewody Pomorskiego z dnia 10.lutego 1928 r.l.dz. III.A.Nr. - 925-28, a wprowadzeni w urzędowanie i zaprzysiężeni na posiedzeniu Sejmiku Powiatowego w dniu 30.marca 1928 r. Kadencja ich trwa lat 6 t.j.do 30.marca 1934 r.

Kolegjum Wydziału Powiatowego składa się z następujących Panów :

1/Dr.Dominik Bogocz, starosta powiatowy, przewodniczący

2/Stanisław Cywiński, właściciel oberży i rolnik, Gostkowo,

3/Tadeusz Kentzer, obywatel ziemski, Lipniczki,

4/Bronisław Kurzętkowski, burmistrz, Chełmża,

5/Wojciech Małecki, robotnik Ostaszewo,

6/Bronisław Orłowski, robotnik Grębocin,

7/Kazimierz Raciniewski, rolnik Łążyn,

Dotychczasowy członek Wydziału Powiatowego p.Albin Czarnecki złożył w lutym 1929 swój mandat, na jego miejsce wstąpił kandydat następny w liście propozycyjnej, p.Wojciech Małecki z Ostaszewa.

S e j m i k P o w i a t o w y .

W czasie sprawozdawczym złożył swój mandat członek Sejmiku Powiatowego p.Jan Adamczak, nauczyciel z Gronowa i Michał Chrzanowski z Chełmży. Na ich miejsce powołano kandydatów następnych z odnośnych list propozycyjnych.

Na dzień 31.marca 1929 r. skład Sejmiku Powiatowego powiatu toruńskiego był następujący:

Przewodniczący :

Dr. B o g o c z Dominik,starosta powiatowy - Toruń,

Członkowie :

1.Cieszyński Franciszek,rolnik - Złotorja,
2.Cieszyński Leon,cieśla - Lubianka,
3.Cymbrowski Tymoteusz,emeryt.rektor szkolny - Chełmża,
4.Cywiński Stanisław,oberżysta - Gostkowo,
5.Czarnecki Albin,rolnik - Młyniec,
6.Dolatowski Franciszek,małorolny - Otłoczyn,
7.Dwojacki Feliks,kowal - Lubianka,
8.ks.Gulgowski Polikarp,proboszcz - Kiełbasin,
9.Karczewski Antoni,murarz - Chełmża,
10.Kowalski Roman,kolejarz - Lubicz,
11.Kries Ewald,właściciel ziemski - Sławkowo,
12.Krzywdziński Aleksander,młynarz - Rzęczkowo,
13.Kurzętkowski Bronisław,burmistrz - Chełmża,
14.Małecki Wojciech,robotnik - Ostaszewo,
15.Majewski Franciszek,murarz - Chełmża,
16.Nehring Stanisław,dekarz - Chełmża,
17.Nowicki Michał,zegarmistrz - Chełmża,
18.Orlewicz Kazimierz,inspektor cukrowni - Chełmża,
19.Orłowski Bronisław,robotnik - Grębocin,
20.Paczkowski Jan,właściciel - Skąpe,
21.Raciniewski Kazimierz,rolnik - Łążyn,
22.Rosa Stanisław,mistrz stolarski - Podgórz,
23.Rosek Franciszek,robotnik - Kamionki,
24.Stuczyński Bronisław,rolnik - Jedwabno,
25.Sczaniecki Jan,właściciel ziemski - Nawra,
26.Szczepkowski Jan,rolnik - Otłoczyn,
29.Szlosek Stanisław,rolnik - Lulkowo,
28.Szulc Adolf,rolnik - Nieszawka,
29.Treichel Kazimierz,robotnik - Pluskowęsy,

30.Trenkel Wilhelm,rolnik - Chełmża,

31.Truszczyński Michał,robotnik - Kiełbasin,

32.Weber Tadeusz,burmistrz - Podgórz,

33.Wojciechowski Franciszek,rolnik - Lulkowo,

34.Zawiłowski Tomasz,mistrz kowalski - Piwnice,

35.Żurek Walenty,rolnik-Czarnowo,

36.Żwierski Stanisław,rolnik - Grzywna.

Sejmikowa Komisja Rewizyjna

(Rachuby Wydziału Powiatowego i Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu toruńskiego)składa się z następujących Panów:

1/Nowicki Michał,zegarmistrz - Chełmża,

2/Orlewicz Kazimierz,inspektor cukrowni - Chełmża,

3/Weber Tadeusz,burmistrz - Podgórz,

Do Komisji Drogowej Wydziału Powiatowego należą:

1/Kurzętkowski Bronisław,burmistrz - Chełmża,

2/Raciniewski Kazimierz,rolnik - Łążyn.

Do Sejmiku Wojewódzkiego

wybrał Sejmik Powiatowy na posiedzeniu w dniu 4.listopada 1927 r.następujących Panów:

na członków :

1/Kentzer Tadeusz,obywatel ziemski - Lipniczki,

2/Czarnecki Albin,rolnik - Młyniec,

3/Malinowski Walenty - Toruń,Ulica Piekary 14.

na zastępców :

1/Nowicki Michał,zegarmistrz - Chełmża,

2/Szczepkowski Jan,rolnik - Otłoczyn,

3/Cieszyński Leon,cieśla - Lubianka.

Do Powiatowej Rady Szkolnej

wybrał Sejmik Powiatowy w dniu 27.listopada 1928 r.następujących Panów :

a/na członków:

1/Cywiński Stanisław - Gostkowo

2/Czarliński Leon - Brąchnówko,

3/Cieszyński Leon - Lubianka,

4/Szczepkowski Jan - Otłoczyn,

5/Kentzer Tadeusz - Lipniczki.

Każdorazowy starosta powiatowy jest z urzędu członkiem Powiatowej Rady Szkolnej.

Komunalny Bank Kredytowy w Poznaniu.

Powiat toruński jako członek tegoż Banku deleguje na jego sejmik swoich przedstawicieli. Są niemi

a) każdorazowy Przewodniczący Wydziału Powiatowego, obecnie Starosta Powiatowy Dr. Dominik B o g o c z.

Na posiedzeniu w dniu 24. lutego 1928 r. wybrał Sejmik Powiatowy:

na zastępcę Przewodniczącego Wydziału Powiatowego

b) Tadeusza K e n t z e r a, obywatela ziemskiego w Lipniczkach,

na d e l e g a t ó w :

a) Pana Szczepkowskiego Jana, rolnika z Otłoczyna,

b) Pana Wojciechowskiego Franciszka, rolnika z Lulkowa,

c) Pana Nehringa Stanisława, robotnika z Chełmży.

Do Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego w Warszawie wybrał Sejmik Powiatowy dnia 24. lutego 1928 r.

a) jako delegata: Pana Przewodniczącego Wydziału Powiatowego, Starostę Dr. B o g o c z a,

b) na jego zastępcę: Pana Tadeusza K e n t z e r a, obywatela ziemskiego w Lipniczkach.

Do Komisji dla oszacowania podatku budynkowego wybrał Sejmik dnia 15. czerwca 1928 r.

a) budowniczego Franciszka Szymańskiego z Chełmży,

b) rolnika Władysława Adamczyka z Rogówka.

Komisji przewodniczy każdorazowo Starosta Powiatowy.

Administracja wewnętrzna.

W czasie sprawozdawczym (1.kwietnia 1928 do 31.marca 1929 r.wpłynęło do Wydziału Powiatowego 14334 spraw.

Kolegjum Wydziału Powiatowego odbyło w okresie sprawozdawczym 13 posieszeń,na których załatwiono 997 spraw.

Sejmik Powiatowy odbył w okresie sprawozdawczym 4 posiedzenia i załatwił 75 spraw.

Udział członków Sejmiku Powiatowego na poszczególnych posiedzeniach i ilość załatwionych na tych posiedzeniach spraw przedstawia się następująco:

Posiedzenie dnia	Obecnych członków	Nieobecnych usprawiedliwionych	Nieobecnych nieusprawiedliwionych	Ilość spraw załatwionych.
15.czerwca 1928	26	5	4	18
25.września 1928	28	7	1	21
27.listopada 1928	31	1	4	11
26.lutego 1929	31	2	3	25

Z ważniejszych uchwał Sejmiku Powiatowego przypada wymienić:

15.czerwca 1928 r. 1)Statut organizacyjny dla Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu toruńskiego,

2)Udzielenie Związkowi Elektryfikacyjnemu Chełmno - Swiecie - Toruń gwarancji na zaciągnięcie pożyczki 250000 dolarów amer.

25.września 1928r. 1)Budżet dodatkowy na okres gospodarczy 1928/29 w wysokości 141.700.-zł.

2)Statut regulujący prawa i obowiązki

urzędników toruńskiego powiatowego związku komunalnego,

3)Przejęcie przez powiat dróg wojskowych,

27.listopada 1928. 1)Uchwalenie stopy dodatków komunalnych do państwowych podatków na rok 1929-30.

26.lutego 1929 r. 1)Budżet na okres gospodarczy na kwotę 1.458.951 zł.

2)statut opłat drogowych - stawki .o/o do poszczególnych państwowych podatków.-

3)Przejęcie Sierocińca w Otłoczynie przez powiat toruński.

4)Przejęcie domu ubogich w Brąchnowie przez powiat na własność.

5)Przejęcie w administrację i na własność powiatu drogi związkowej Gostkowo - Lipniczki - Papowo Toruńskie Dworzec, po wybudowaniu szosy Lipniczki - Gostkowo.

6)Przejęcie na własność drogi i całego majątku związku drogowego Łysomice - Papowo Toruńskie - Grębocin.

7)Przekazanie wszelkich aktywów i pasywów b.Powiatowej Kasy Oszczędności - Komunalnej Kasie Oszczędności powiatu toruńskiego podług bilansu otwarcia na dzień 1.stycznia 1929 r.w ogólnej sumie 2.684.227,86 zł.z zastrzeżeniem,że kapitał zakładowy 300.000.- zł.jest dotacją zwrotną.

8)Ustalenie taryfy opłat za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa wraz z badaniem co do włośni.

Wykaz urzędników

Wykaz urzędników Wydziału Powiatowego.

Nazwisko i imię	Charakter służbowy i stopień płacy	Przydział pracy
1. Weiss, Augustyn	Naczelny sekretarz Wydziału Powiatowego, VII. st. sł. dożywotnio.	Referat I. ogólno administracyjny. Ogólny nadzór nad biurowością, sprawy personalne urzędników Wydziału Powiatowego, sprawy Sejmiku Powiatowego, wybory do tych korporacyj, sprawozdania administracyjne, sprawy rolne, weterynaryjne, sędziów rozjemczych, straży pożarnych, oświatowe i szkolne, urzędów stanu cywilnego.
2. Szczech, Jan	asystent Wydziału Powiatowego, st. sł. X. dożywotnio.	
3. Barwicki Wiktor	inspektor samorządowy, st. sł. VIII. dożywotnio.	Referat II. samorządowy. Sprawy wójtów, sołtysów i przełożonych obszarów dworskich, finansowe, kasowość i rachunkowość tych urzędów, ich lustracje i nadzór nad ich urzędowaniem.
4. Marcinkowski Jan	st. sekretarz Wydziału Powiatowego, st. sł. VIII. dożywotnio.	Referat III. Podatkowy. Wszystkie sprawy tyczące powiatowych podatków i opłat komunalnych i dodatków do podatków państwowych.
5. Rozwadowski Maksymiljan	sekretarz Wydziału Powiatowego st. sł. IX. dożywotnie.	Referat IV. Opieka Społeczna. Sprawy ubogich, ułomnych itd., opiekunów sierot, zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa, pośrednictwo pracy, szpitala powiatowego, położnych, wypadków w rolnictwie i sierocińca w Otłoczynie.

6. Perkulli Paweł	kierownik kancelarji st.sł.XI. kontraktowo	Referat VII. Kancelarja. Przyjmowanie od stron pism i protokołowanie wniosków, informowanie petentów, wysyłka listów, zakup i ewidencja materjałów biurowych, dziebniki urzędowe, wykonanie druków i czystopisów.
7. Byra Konstanty	kancelista st.sł.XIV. kontraktowo	
8. Musiałowski Franciszek	ekspedjent st.sł.XV. kontraktowo.	
9. Marcinkowska Czesława	kancelistka st.sł.XII. kontraktowo	
10. Garstecka, Helena	kancelistka st.sł.XII. kontraktowo	
11. Switajska, Marta	kancelistka st.sł.XII. kontraktowo	

Rachuba Wydziału Powiatowego.

1. Zaleski Michał	rachmistrz st.sł.VIII. dożywotnio	Referat VI. Rachuba. Przyjmowanie wszelkich wpłat i dokonanie wypłat na rzecz powiatu toruńskiego, prowadzenie ksiąg kasowych i rachunkowych, zestawienie i kontrola wykonania budżetu.
2. Janicki Władysław	kasjer st.sł.X. kontraktowo	
3. Kowalska Emilja	książkowa st.sł.XI. kontraktowo.	

Referat techniczny

Administracja budynków, dróg i szos w powiecie. -

1. Jabłoński Mieczysław	budowniczy powiatowy st.sł.VII. dożywotnio.	Referat V. techniczny. Budowa nowych i naprawa starych dróg, szos i mostów, zakup i wydawanie potrzebnych materjałów, wykonanie planów i kosztorysów nowych budowli, techniczne badanie planów budowlanych, udzielanie porad i wykonanie nadzoru nad spółkami meljoracyjnemi, związkami
2. Ciszewski Kazimierz	technik meljoracyjny st.sł.IX. kontraktowo	

3. Osieka Feliks	st.drogomistrz st.sł. X. kontraktowo	związkami drogowemi, zalesienie nieużytków, kilometrowanie dróg i szos, elektryfikacja powiatu.
4. Chrzanowski Bolesław	drogomistrz st.sł. XI. dożywotnio	wykonanie dozoru nad utrzymaniem dróg, szos, mostów w powiecie i nadzór nad pracami na poszczególnych drogach, szosach etc.
5. Piotrowski Władysław	drogomistrz st.sł. XI. dożywotnio	
6. Sierakowski Władysław	drogomistrz st.sł. XII. kontraktowo	
7. Skalmowski Aleksander	drogomistrz st.sł. XI. dożywotnio.	

Oprócz tego zatrudnia powiat jeszcze 33 sedżników.

Emeryci i wdowy.

1) Tetzlaff Edward, b.książkowy,
2) Schroeder, wdowa po emeryt.registratorze Wydziału Powiatowego,
3) Tarandt, wdowa po sekretarzu Wydziału Powiatowego,
4) Efciński, wdowa i sieroty po drożniku,
5) Tejkowski, wdowa i sieroty po drożniku.

Z dniem 1.stycznia 1929 r. nastąpiła w toku wewnętrznego urzędowania Wydziału Powiatowego reorganizacja.

Wprowadzono nową instrukcję biurową i dokonano nowego podziału pracy i akt, zniesiono wspólną registraturę, uproszczono dotychczasowy tok manipulacyjny a temsamem można było powierzyć prowadzenie akt i uproszczone rejestrowanie spraw poszczególnym referentom. Doświadczenia dotychczasowe wykazały praktyczność nowego sposobu urzędowania.

Po b.administracji niemieckiej pozostało bardzo wiele akt i książek. W miarę wzrostu ustawodawstwa polskiego i wprowadzenia nowych przepisów stają się akta i książki przechowywane w biurach Wydziału Powiatowego zbędne. Ponieważ materjał ten rozłożony jest w kilku ubikacjach, częściowo na

kupie,przystąpiono z początkiem stycznia 1929 r.do rejestrowania i uporządkowania tego materjału.Chodzi o kilka - jeśli nie kilkanaście tysięcy akt i książek,część tychże będzie mogła być zupełnie usunięta,reszta jako ważna musi być przechowaną.Praca ta wykonaną być musi siłami już nieco doświadczonemi,a ponieważ tych brak,prace postępują powoli.

Majątek i długi powiatu.

Powiat przejął od władz niemieckich gmach starostwa i 3 stare domy mieszkalne w Toruniu,gmach szpitala powiatowego w Chełmży i dom mieszkalny w Starym Toruniu, 2 domy mieszkalne w Rzęczkowie i 8 domów mieszkalnych przy szosach dla drogomistrzów i drożników.Ponadto posiada powiat 2.77.12 ha roli przy kolejkach dawniej powiatowych i 90,57 a gruntu pod szkółkami drzew.

Stare domy w Toruniu przy ulicy Podmurnej znajdują się już od lat w stanie nieużywalnym i nie są zamieszkiwane. Ponieważ ich naprawa i doprowadzenie do stanu używalności wymagałoby bardzo wielkiego nakładu pieniężnego,nie stojącego w żadnym stosunku do obecnej a nawet do przyszłej wartości tych domów,i niezapewniającego dochodu oprocentującego choćby połowę inwestowanych kwot,Wydział Powiatowy przystępuje do rozbiórki tych domów przez osadników w Brzezinku. Prace przy tej rozbiórce trwać będą około roku.

Z początkiem roku 1929 wszczął powiat pertraktacje o nabycie domów pozostałych po niemieckiej straży granicznej w Otłoczynie.Sprawa nabycia tych gruntów po cenie przystępnej nie jest jeszcze rozstrzygnięta.W domach tych umieszczony jest obecnie Sierociniec.Będzie on prowadzony dalej aż do zlikwidowania,a potem ze względu na okolicę leśną z zdrowem powietrzem,przekształcony na inny zakład opieki społecznej.

W czasach zaborczych był powiat udziałowcem kolejek

kolejek podmiejskich Toruń - Unisław, Chełmża - Mełno i Toruń - Czarnowo. Rząd Polski przejął wspomniane kolejki pod własny zarząd. Aczkolwiek powiat posiada akcje tych kolejek, to jednak nie ma z nich dochodów, gdyż w pierwszych latach po przejęciu ruch na tych kolejkach był bardzo słaby, czasami kolejki te nie były czynne. Także obecny ruch na tych kolejkach nie może być uważany za znaczny.

Powiat jest wolny od długów.

Szczególowy stan majątku uwidoczniony jest w osobnym wykazie majątku powiatowego, dołączonym jako załącznik do niniejszego sprawozdania.

Finanse powiatowe.

Gospodarka pieniężna powiatu była w roku sprawozdawczym pomyślna. Podatki wpływały mniejwięcej w terminach ustalonych tak, że za wyjątkiem pierwszych miesięcy roku gospodarczego powiat zamierzenia swoje mógł przeprowadzić. wykonanie budżetu powiatowego, wykazujące równocześnie preliminowane i rzeczywiste dochody i rozchody w poszczególnych działach budżetu wykazuje dołączone do niniejszego sprawozdania jako osobny załącznik, zamknięcie Rachuby Wydziału Powiatowego za okres gospodarczy 1928/29.

Do sprawozdania niniejszego dołącza się także osobno statystykę wykazującą wymiar poszczególnych podatków w powiecie toruńskim na okres gospodarczy 1929 - 30. jakoteż wykaz rzeczywiście z tych podatków osiągniętych dochodów. Wykazy te znajdują się na końcu tegoż sprawozdania.

Samoistne podatki komunalne i dodatki komunalne do podatków państwowych pobierano w roku 1928/29 w następujących °/o :

1) dodatek do państwowego podatku gruntowego:

a) na obszarze gmin wiejskich 50 °/o ± 10 °/o dla samorządu wojewódzkiego,

b) na obszarach dworskich 90 °/o ± 10 °/o dla samorządu wojewódzkiego,

c) na obszarach miast 20 °/o.

2)dodatek do państwowego podatku przemysłowego:

a) 1/4 tegoż podatku od przedsiębiorstw i zajęć podlegających państwowemu podatkowi od obrotu,

b) 30 °/o ceny świpdectw przemysłowych i kart rejestracyjnych.

3)dodatek do państwowego podatku dochodowego

4 °/o od dochodu ponad 1.500 - 24.000 zł.

4 1/2 °/o od dochodu ponad 24 - 88.000zł.

5 °/o od dochodu ponad 88.000 zł.

4)dodatek do państwowego podatku od patentów na wyrób i sprzedaż przetworów wódczanych

a) 100 °/o od patentów na wyrób trunków i przetworów wódczanych,

b) 50 °/o od patentów na sprzedaż trunków i przetwirów wódczanych.

5.Opłaty od umów o przeniesieniu własności nieruchomości w wysokości połowy państwowej opłaty stemplowej.

6)Samoistny podatek komunalny od prawa polowania:

10 gr,od ha na obszarach dworskich,a z terenów lasów państwowych 50 °/o taksy rządowej.

7)Samoistny podatek od przedmiotów zbytku rocznie

a.od rowerów zwyczajnych .... 3.- zł.

b.od rowerów z przymontowanym motorem ....10.- „

c.od motocykli ....20.- „

d.od samochodów o sile do 10 koni ....90.- „

e.powyżej 10 sił koni ....120.- „

f.od karet dwukonnych .... 60.-zł.

g.od powozu parokonnego .... 40.-zł.

h.od wolanta parokonnego .... 30.-zł.

i.od innych ekwipaży resorowych,dwukonnych /parokonnych/ .... 20.-zł.

k.od karet,powozów,wolantów i innych ekwipaży resorowych jednokonnych połowę stawek wymienionych w poz. f - i.

l. od dubeltówki, drylingu, stuceru i t.d. - 20.-zł.

m. od każdego konia wierzchowego .... 40.-zł.

7) podatek od psów w gminach wiejskich i obszarach dworskich - od każdego psa 4.-zł. rocznie.

8) podatek od spadków i darowizn w obszarach dworskich 10 °/o państwowego podatku od spadków i darowizn.

9) Opłaty drogowe :

60 °/o od państwowego podatku gruntowego,

20 °/o od podatku od nieruchomości

12 °/o od podatku przemysłowego,

10) Opłaty za nadmierne zużywanie dróg.

a) za przewiezienie 1 - jednego - metra kubicznego drzewa/drogą powiatową .... 0,30 zł.

b) opłata właścicieli wozów ciężarowych o obciążeniu ponad 15 ctr. 0,10 zł. za 1 klm.

c) opłata właścicieli samochodów ciężarowych do 3 ton obciążenia 0,30 zł. ponad 3 ton 0,60 zł. za 1 klm.

d) opłata właścicieli autobusów wynosi 0,10 zł. za 1 klm.

e) opłata za transport pługów parowych wynosi 4.-zł. od każdego kilometra.

Każdy rozpoczęty kilometr liczy się za cały. Samochody ciężarowe o kołach żelaznych płacą stawki podwójnie.

Komunalna Kasa Oszczędności powiatu toruńskiego.

Jedną z najpoważniejszych instytucji powiatu toruńskiego jest Komunalna Kasa Oszczędności. Jej statut został zatwierdzony 26. marca 1891 r. a uruchomiono/ją od 1. lipca 1891 r.

Na skutek rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13. kwietnia 1929 r. o komunalnych kasach oszczędności i wydanego do tegoż rozporządzenia wykonawczego Ministrów

Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu z dnia 26.marca 1928r. Sejmik Powiatowy na posiedzeniu w dniu 15.czerwca 1928r. 25.września uchwalił nowy statut dla Komunalnej Kasy Oszczędności,a Pan Wojewoda Pomorski zatwierdził statut ten dekretami z dnia 4.września 1928r. L.dz. III.F. 5643 - 28 21.grudnia 1928r. III.F. 8070 - 28 Statut został ogłoszony w Pomorskim Dzienniku Wojewódzkim rocznik 1929 nr. 14 poz. 103.

Na skutek tych zmian zarządzonych ustawą i rozporządzeniami nastąpiła reorganizacja dotychczasowego systemu administracji kasy.Zgodnie z postanowieniami statutu zaprowadzono osobną Radę i osobny zarząd kasy.

Skład tych

Korporacji Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu toruńskiego

jest następujący:

A.Rada Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu toruńskiego

wybrana przez Sejmik Powiatowy dnia 15.czerwca 1928r.

1)Kurzętkowski Bronisław,burmistrz - Chełmża,przewodniczący,

2)Czarnecki Albin,rolnik - Młyniec,zastępca przewodniczącego,

3)Cywiński Stanisław,oberżysta - Gostkowo,

4)Szeliski Witold,właściciel majątku Rogowo,

5)Szczepkowski Jan,rolnik - Otłoczyn.

ad 3 - 5 członkowie.

B.Zarząd Komunalnej Kasy Oszczędności,

wybrany przez Radę tejże Kasy w dniu 2.października 1928r.

1)Dr.Dominik Bogocz,starosta powiatowy,przewodniczący,

2)ks.Gulgowski Polikarp,proboszcz - Kiełbasin,

3)Kentzer Tadeusz,obywatel ziemski,Lipniczki.

Uchwałą z dnia 26.lutego 1929 r.przekazał Sejmik Powiatowy Komunalnej Kasie Oszczędności wszelkie aktywa i pasywa b.Powiatowej Kasy Oszczędności podług bilansu otwarcia na dzień 1.stycznia 1929 r.w ogólnej sumie 2.684.227,86zł.

z zastrzeżeniem, że kapitał zakładowy 300.000 zł. jest dotacją zwrotną.

O obrotach i czynnościach Komunalnej Kasy Oszczędności świadczą wykazy umieszczone jako osobne załączniki na końcu tegoż sprawozdania.

Personel kierowniczy jakoteż biurowy Komunalnej Kasy Oszczędności jakoteż przydział poszczególnym urzędnikom funkcji kasowych jest następujący:

Nazwisko i imię -charakter służbowy	Przydział pracy
Kowalski, Michał Dyrektor Powiatowej Kasy Oszczędności	Komunalna Kasa Oszczędności powiatu toruńskiego Kierownictwo, pertraktacje z klientelą, korespondencja, przygotowanie spraw na posiedzenie Zarządu Kasy, informacje, prowadzenie księgi składowej papierów wartościowych, sporządzenie sprawozdań dla wyższych urzędów, Urzędu Statystycznego i Banku Polskiego, oraz rocznego bilansu.
Błaszak, Michał Kontroler	Prowadzenie księgi konto - korent, prowadzenie kartotek kontowych, wyciągów dziennych z kont, przekazów, rachunków banków i P.K.O. wraz z odnośnemi księgami, zestawień miesięcznych i rocznych kont bieżących i wkładów oszczędnościowych, jakoteż odnośnej korespondencji, prowadzenie kasetek.
Janikowski, Stefan Kasjer	Prowadzenie Kasy, kontroli księgi głównej i wkładów oszczędnościowych, portfelu wekslowego z wypisywaniem uwiadomień o płatności weksli, księgi pocztowych wpływów przekazowych.
Raczkowski, Teodor Książkowy	Prowadzenie księgi składowej, redyskonta w Banku Polskim i Banku Komunalnym, hipotek miejskich, wiejskich i pożyczek amortyzacyjnych wraz z odnośnemi manuałami, oraz inkasa weksli.
Nogalski, Alfons	Księga kontroli kont bieżących, wkłady oszczędnościowe wraz z odnośną księgą, sprawy pożyczek państwowych polskich i wojennych niemieckich, załatwianie spraw w bankach i na poczcie oraz w mieście.

Nazwisko i imię -charakter służbowy	Przydział pracy
Śmieja Hubert Książkowy	Główne księgi kasowe,manuał do księgi wekslowej,kartoteki wekslowe, obliczanie dyskonta,badanie weksli i papierów wartościowych,księga protokolarna posiedzeń Zarządu Kas odnośna korespondencja.
Masłowski,Jan	Nocne stróżowanie,posłaniec.

Szpital Powiatowy w Chełmży.

Szpital Powiatowy w Chełmży,urządzony obecnie na 50 łóżek przejął powiat w stanie zaniedbanym.Potrzeba było wielkiego nakładu pieniężnego,aby go doprowadzić do stanu odpowiadającego wymogom higjeny.

W roku sprawozdawczym poczyniono w szpitalu następujące inwestycje:

zakupiono diatermję,lampę solus, 2 elektryczne poduszki do ogrzewania,szafę do instrumentów w sali operacyjnej,materjały bieliźniane, 12 nowych łóżek z materacami,uzupełniono instrumenta i inwentarz.Wymalowano stację zakaźną,korytarz,na I.piętrze,salę operacyjną, gabinet lekarski,salkę opatrunkową,ustępy oraz pokoje mieszkalne sióstr.Pozatem położono nowe linoleum w salce opatrunkowej.

Wskutek silnych mrozów pękł kocioł do grzania wody i w miejsce tegoż ustawiono nowy za cenę 1.539.-zł

Skład personelu leczniczego i pielęgniarskiego - siostry z zakonu Sióstr Elżbietanek - jest następujący:

1.Kierownik Dr.Przewoski,Leon 36 lat,rzymsko katolickiego wyznania,lekarz z wykształceniem specjalnem chirurgicznem i gynekologicznem,w szpitalu zatrudniony od 1.lipca 1925 r.-pobory według grupy VI.

2. Siostra przełożona : Łęgowska Pelagja, 43 lat,wyznania rzymsko katolickiego,wykształcenie w pielęgnacji chorych i w prowadzeniu gospodarstwa - w szpitalu od 1.X.1922r.
3. Personel pielęgniarski :
   1)Siostra Pabiszczakówna Belana, 41 lat,wyznania rz.katolickiego,wykształcenie w pielęgnacji chorych,w obsłudze salki operacyjnej i aparatu rentgenowskiego,w szpitalu od 18.II.20 r.
   2)Siostra Trzebiatowska Bernarda,42 lat,wyznania rz.katolickiego,wyszkolona w pielęgnacji chorych,w szpitalu od 23.XII.22r.
   3)Siostra Kauchówna Teofila, 36 lat,wyznania rz.katolickiego,wyszkolona w pielęgnacji chorych,gotowaniu i praniu,w szpitalu od 25.lipca 1925 r.
   4)Siostra Szlachcikowska Apolonja,29 lat,wyznania rz, katolickiego,wyszkolona w pielęgnacji chorych,w szpitalu od 31.V.1927 r.
4. Służba zakładu :

Działowski Jan, 20 lat,wyzn,rz. katol.pomocnik,w szpitalu od 1,III,28 r.

Szymszakówna Marja, 22 lat,wyzn.rz.katol.,służąca, w szpitalu od 1.VIII.27 r.

Parzyńska Olga, 20 lat,wyzn.rz.kat.,służąca,w szpitalu od 15.IX.27.

Przybowska Leokadja,22 lat,wyzn.rz.kat.,służąca,w szpitalu od 1.I.29r.

Bliższych informacji o ruchu w zakładzie,przyjęciu i zwolnieniu chorych,dochodach i wydatkach zakładu udzielają poszczególne wykazy umieszczone na końcu tego sprawozdania.

- - - - - - - - - - -

Administracja drogowa.

W roku 1920 przejął powiat od władz niemieckich 36.506 km.dróg państwowych, 40.367 km.dróg wojewódzkich a 90.649 km dróg powiatowych.W roku 1921 wybudowano 4.597 km.

nowych szos, w r. 1924 - 2.510 km a w r.1927 - 2.100 km. W r.1928 wybudowano 1.285 km.drogi gminnej / Piąta - Brąchnowo/, do której przyczynił się powiat kwotą 55.900 zł.

Poza drogami publicznemi,objętemi osobnym wykazem, umieszczonym na końcu niniejszego sprawozdania znajduje się w powiecie toruńskim jeszcze pod dozorem technicznym powiatu:

a) 85.060 km.dróg utrzymywanych przez związki drogowe,
b) 145.106 km dróg gminnych i w obszarach dworskich,
c) 2.800 km dróg prywatnych.

Następnie znajdują się jeszcze w powiecie toruńskim drogi i szosy nie będące ani w administracji ani pod nadzorem technicznym powiatu i to :

a) 14.210 km.dróg /dozwolonych dla ruchu /
b) 5.380 km dróg wojskowych /dojazdy do fortec/
c) 13.098 km dróg państwowych,któremi administraeje Poznański Urząd Wojewódzki.

Długość położonych w powiecie toruńskim dróg i szos wynosi razem 443.864 km.

W roku 1928 położono 1,631 km półbruczku, 13,400 km nowej powłoki,przełożono 5,531 km bruku,naprawiono powłok szosowych 24,906 km,uporządkowano szosy na długości 92,150 km.Ponadto wybudowano 1,3 km nowej drogi.Materjału spotrzebowano : 1405,15 m^3 półbruczku, 6546,85 m^3 szabru, 338,00 m^3 kamienia - brukowca a 5672,25 m^3 żwiru.

Wszystkie drogi pozostające pod zarządem i nadzorem powiatu są zadrzewione,po większej części drzewami alejowemi, 9,5 km szos powiatowych obsadzonych jest drzewami owocowemi, 2 km morwą / dla zaprowadzenia jedwabnictwa/; z dróg utrzymywanych przez związki drogowe obsadzonych jest 4 km.drzewami owocowemi.

Dla uzupełnienia zadrzewienia dróg i szos powiatowych utrzymuje powiat 5 szkółek drzewnych na obszarze 9447 m^2. Jedna z tych szkółek została założona w r.1924 reszta w latach 1885 - 1895.W szkółkach tych znajdowało się

pod koniec roku 1928 - 4711 drzewek 4 - 15 letnich.

Naprawy na szosach,nowe nasypy itd.odbywają się w zakresie własnym.Pracami kieruje inżynier powiatowy przy pomocy 1 technika, 4 drogomistrzów i 33 dróżników. Oprócz tego zatrudnia się przejściowo potrzebną ilość robotników przy tłuczeniu kamieni,sypaniu itd.Ilość tych robotników sięga w sezonie od 180 - 220.Tabor powiatowy składa się z 1 wału parowego z wozem mieszkalnym, 3 beczkowozami i potrzebnemi narzędziami.Obecna wartość taboru i narzędzi wynosi około 65.000 złotych.

Mostów większych jest w powiecie 3 i to ;

1 przez Drwęcę w Lubiczu,długości 52.24 m. odbudowany przez Starostwo Krajowe Pomorskie i powiat w r.1927.

1 przez Drwęcę w Złotorji 56 m długości nowo zbudowany w r.1927 przez powiat kosztem 54.000 zł. - W roku 1928 postawiono przy moście tym kosztem 12451,52 zł. 4 izbice dla ochrony mostu od naporu lodu.

1 w Lubiance przez rów odpływowy 9 m długości nowo pobudowany w r. 1928 kosztem 13.641 zł.

Związki drogowe.

Na terenie powiatu toruńskiego działają związki drogowe,mające za zadanie wspólne utrzymanie dróg gminnych w należytym porządku,i to:

Nazwa związku drogowego:	Nazwisko i zamieszkanie przewodniczącego tegoż związku :
1.Czerniewice - Otłoczyn	Piasecki Fr.,Otłoczyn,
2.Grabie - Pieczenia	Zieliński J.nauczyciel,Grabie
3.Niziny - W.Nieszawka	Rutynowski,sołtys,Kozibór
4.Bielczyny - Kucborek	zast.Strobel Herman,Bielczyny.

W miarę potrzeby udzielał powiat na cele powyższych związków subwencji i tak otrzymały:

a. 3.000.- zł.związek drogowy Czerniewice - Otłoczyn.

Za kwotę tą naprawił związek drogę z Otłoczy-

z Otłoczyna przez Karczemkę w kierunku Torunia przez nasyp żużla i żwiru.

b. 500.- zł. związek Grabia - Pieczenia na umocnienie reszty drogi z Pieczeni do Otłoczyna gliną i żwirem.

c. 350.-zł. Związek Niziny - Wielka Nieszawka na naprawę dróg w Nieszawce i umocnienie ich żużlem.

Gminy wiejskie otrzymały także z Wydziału Powiatowego zapomogi na naprawę i utrzymanie dróg i to:

a. 288.- zł. gmina Rzęczkowo na naprawę drogi przez żużlowanie.

Elektryfikacja powiatu toruńskiego.

W r.1919 połączyły się powiaty Chełmno - Świecie - Toruń w związek elektryfikacyjny celem zaopatrzenia ludności w prąd elektryczny z Elektrowni Krajowej w Gródku. Z powodu braku gotówki prace postępowały bardzo powoli, do końca roku 1927 przeprowadzono w powiecie razem 15 km przewodów elektrycznych. Dopiero po uzyskaniu większej pożyczki w r. 1928 przeprowadził związek w r. 1928 większe prace, instalując około 40 km przewodów, napięcia wysokiego i 5 km. napięcia nizkiego. Zainteresowanie ludności rośnie pomimo uporu i działania przeciw celom związku przez jednostki niezdające sobie sprawy z celowości i ważności zaprowadzenia siły i światła elektrycznego, a tem samem ułatwienia prac i ich potanienia w gospodarstwie rolnem. Już cały szereg gmin i obszarów dworskich został zaopatrzony w elektryczne światło i siłę. Udział powiatu toruńskiego w związku elektryfikacyjnym wynosi 250,000 zł. Cała kwota udziału jest już wpłacona.

W czasie od 1. kwietnia 1928 do 31. marca 1929r. przeprowadzono w powiecie toruńskim następującą sieć elektryczną:

Kowróz,Wytrębowice,Ostaszewo (przechodzi tylko przez Ostaszewo),Łysomice z odnogą do Zakrzewka i Lulkowa,z Ostaszewa odnoga do Tylic,do Gostkowa,Papowo Toruńskie,Koniczynka,Lipniczki,Turzno,Gronówko,Brzeźno Kamionka,Morczyny,Sławkowo aż do Mirakowa.

Stacji transformatorowych wybudowano 12, oraz 1 stację transformatorową rozdzielczą w Ostaszewie.

- - - - - - - - -

P o ł o ż n i c t w o .

Celem uregulowania praw i obowiązków położnych obwodowych powiatu toruńskiego uchwalił Sejmik Powiatowy na posiedzeniu w dniu 4.11.1927r. nowy statut.Zatwierdzenie tego statutu jak również wprowadzenie go w życie nie mogło dotychczas nastąpić,gdyż w międzyczasie ukazało się Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.3.1928r.o położnych,które przewiduje wydanie przez Ministra Spraw Wewnętrznych osobnej instrukcji dla położnych.Instrukcja ta dotychczas nie wyszła,wobec czego sprawa nowego statutu na razie spoczywa.

Położnych obwodowych w powiecie mamy 13 i to:

w	Chełmży	2	w	Biskupicach	1
w	Małej Złejwsi	1	w	Kamionce	1
w	Lulkowie	1	w	Grębocinie	1
w	Podgórzu	1	w	Otłoczynie	1
w	Siemoniu	1	w	Zelgnie	1
w	Starym Toruniu	1	w	Złotorji	1

Wolnopraktykujących położnych mamy w powiecie 6 i to w Chełmży 1.Podgórzu 2, Grzywnie 1. Papowie Tor. 1 i w Przecznie 1.

Na cele położnictwa wydał powiat w okresie sprawozdawczym 1.016.-zł.i to na ubezpieczenie,zakup instrumentów,środków leczniczych,dezinfekcyjnych itp.

Utrzymanie się położnych w powiecie jest pod względem

względem finansowym bardzo trudne,gdyż w bardzo licznych wypadkach nie powołuje się do pomocy położnej wykwalifikowanej,ale pomocy udzielają po części starsze kobiety i znachorki.Matki nie zdają sobie sprawy z fatalnych skutków, które z takiej niewłaściwej pomocy wynikać mogą,jaskrawsze wypadki skutków takiej niewłaściwej pomocy nie pouczają ich i niedoprowadzają do polepszenia.Niestety dotychczasowe ustawodawstwo umożliwiało tylko w niektórych wypadkach ściganie takich niepowołanych pomocnic,zmiana na lepsze nastąpiła dopiero z wprowadzeniem w życie nowej polskiej ustawy o położnych,i teraz ściga się i ścigać będzie każdy wypadek pomocy akuszeryjnej przy porodach przez osoby niekwalifikowane.

Opieka Społeczna.

W myśl ustawy o miejscu zamieszkania pod względem wsparcia z 30.5.1908 r.powołane są do wykonywania opieki społecznej miejscowe i krajowe związki ubogich.Miejscowe związki ubogich tworzą się z poszczególnych obszarów dworskich,gmin wiejskich oraz miejskich.

W naszym powiecie przedstawiała się opieka społeczna w roku sprawozdawczym liczbowo następująco:

	w miastach	gminach	obszarach dworskich
Ogólna liczba ubogich	331	331	418
ilość domów ubogich	2	44	--
ilość osób umieszczonych bezpłatnie w domach ubogich	67	215	--
W różnych zakładach umieszczono na koszt związków ubogich	16	39	21
Udzielono wsparć w gotówce	złotych 30.844.-	złotych 28561,97	złotych 41540,32
Wartość udzielonych wsparć w naturaljach	9.175.-	7895.12	77705,77

	w miastach	gminach	obszarach dworskich
Koszta utrzymania w zakładach, ponoszone przez związki ubogich wynoszą :	złotych 6.920.-	złotych 12.575,77	złotych 4.046.34

W Otłoczynie pozostało po straży granicznej kilka ładnych domów mieszkalnych. Tam urządziło Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej i Polski Komitet Pomocy Dzieciom po inwazji bolszewickiej sierociniec dla dzieci uchodźców z terenów, zajętych przez bolszewików. Sierociniec ten przejął powiat i będzie go nadal utrzymywał jako sierociniec aż do zupełnego zwolnienia umieszczonych w nim dzieci, a potem przekształci ewentualnie na inny zakład opieki społecznej.

W Grabiu istnieje od 1920 r. zakład - sierociniec dla dzieci reptriantów. Zakładem tym kierują Siostry Elżbietanki.

Osobny wykaz statystyczny umieszczony w załącznikach do niniejszego sprawozdania, ilustruje świadczenia powiatu, gmin i obszarów dworskich na cele opieki społecznej. Trzeba jeszcze dodać, że powiat gminom finansowo słabym udzielał zapomóg na pokrycie niedoborów budżetowych, a niedobory te powstawały w znacznej części na skutek podwyższenia się świadczeń gmin na cele utrzymania, leczenia i wspierania ubogich. Cyfrowo nie dają się subwencje powiatowe na cele opieki społecznej dokładnie określić, gdyż mieszczą się w sumach ogólnych subwencyj, twierdzić ale można, że chodzi o kwoty znaczne.

B e z r o b o c i e .

Długotrwała i ostra zima w roku sprawozdawczym zahamowała zupełnie wszelkie prace, wskutek czego też panowało ogromne bezrobocie. Gminom wiejskim oraz Magistratowi w Chełmży udzielono z funduszów powiatowych subwencyj na za-

zatrudnianie bezrobotnych - pozatem zatrudniał Wydział Powiatowy dużo bezrobotnych przy usuwaniu śniegu z dróg bitych.

Ważną rolę spełnił też Fundusz Bezrobocia wypłacając zasiłki ubezpieczonym na wypadek bezrobocia. Czynności zastępcze Funduszu Bezrobocia a mianowicie wypłacania zasiłków na powiat toruński z wyjątkiem obwodu posterunku Policji Państwowej Chełmża przejął Wydział Powiatowy umową z 29.8. 1928r. Bezrobotnym z Chełmży i okolicy wypłaca zasiłki Magistrat w Chełmży.

Cyfrowo przedstawia się stan bezrobocia następująco: W roku sprawozdawczym wypłacono zasiłków ustawowych bezrobotnym :

a) pracownikom fizycznym

w Chełmży	118.769,39 zł.
reszta powiatu	75.520.43 "
razem :	194.289,82 zł.

b) pracownikom umysłowym

w Chełmży	1.341.-zł.

w miesiącu	było zarejestrowanych		pobierało zasiłek z funduszu bezrob.	
	z Chełmży	z reszty powiatu	z Chełmży	z reszty powiatu
kwiecień 28r.	381	80	34	26
maj "	241	40	29	32
czerwiec "	34	27	7	8
lipiec "	30	32	1	7
sierpień "	35	28	6	20
wrzesień "	39	12	9	3
październik "	83	25	24	20
listopad "	86	161	40	60
grudzień "	200	230	60	94
styczeń 29.	960	276	125	239
luty "	942	374	675	308
marzec "	846	310	590	308

P o ż a r n i c t w o.

Wszystkie gminy w powiecie zaprowadziły statuty regulujące obowiązek udzielania przez obywateli pomocy na wypadek pożaru. Ponadto istnieje w powiecie 22 ochotniczych straży pożarnych, z których najstarsza w Chełmży założoną została w r.1868, a druga w Podgórzu w r.1885, 17 straży ochotniczych założono w latach od 1923 - 1928 r. Wszystkie straże ochotnicze liczyły w r.1928 - 375 czynnych członków, a członków wspierających 272. Narazie straże ogniowe zaopatrzone są tylko w najniezbędniejsze narzędzia. Powiat udziela pomocy pieniężnej na uzupełnienie tych narzędzi, umundurowanie itd. Na takie cele wydano w r.1926 kwotę 1.250.-zł. w r. 1927 - 2.000.-zł. a w r.1928 - 2.000.-zł.

Związek Ochotniczych Straży Pożarnych pracuje intenzywnie nad wyszkoleniem strażaków i zorganizowaniem ochotniczych straży pożarnych, skutek jest widoczny, ilość ochotniczych straży pożarnych powiększyła się znacznie, a także i ich sprężystość w pracy.

O siedzibach poszczególnych ochotniczych straży pożarnych, ich składzie i działaniu, udziela informacji osobny wykaz, umieszczony jako załącznik do niniejszego sprawozdania.

S z k o l n i c t w o.

Nadzór nad szkolnictwem powszechnym w powiecie toruńskim sprawuje Powiatowy Inspektor Szkolny Leśniewicz w Chełmży.

Jako ciało doradcze służy mu zgodnie z ustawą Powiatowa Rada Szkolna, której skład wykazany jest na str.6 i 7 niniejszego sprawozdania.

Pozatem istnieją przy każdej szkole Miejscowe Rady Szkolne sprawujące nadzór nad gospodarczemi sprawami poszczególnych szkół.

Szkolnictwo powszechne.

Szkół powszechnych istnieje w powiecie toruńskim 76

i to:	jednoklasowych	30
	dwuklasowych	31
	trzyklasowych	9
	czteroklasowych	3
	pięcioklasowych	-
	sześcioklasowych	-
	siedmioklasowych	3

Do szkół tych uczęszczało w czasie od 1.kwietnia 1928 r. do 31.marca 1929 r.razem 6867 dzieci,

z tego chłopaków 3486, dziewcząt 3381
katolików 6164, protestantów 699,
innych wyznań 4
polaków 6189 niemców 678

W szkołach powszechnych nauczało w czasie od 1.kwietnia 1928 r.do 31.marca 1929 r. - 173 nauczycieli,z tych było sił : męskich 96, żeńskich 77
katolików 165, ewangelików 8
polaków 168, niemców 5

Szkoły powszechne mają do dyspozycji 77 boisk.W porze zimowej udzielano w 4 szkołach powszechnych nauki uzupełniającej dla młodzieży szkolnej.

Świąt sadzenia drzew urządzono przez szkoły w czasie od 1.kwietnia 1929 do 31.marca 1929 r. - 25,przyczem zasadzono razem

196 drzew owocowych, 61 drzew morwowych,
71 drzew alejowych,411 krzewów,klombów etc.

Większe naprawy przeprowadzono w 2 szkołach i to kompletny remont szkół chełmżyńskich.

Ponadto przeprowadzono w wielu szkołach w powiecie większe naprawy jak malowanie klas,postawienie płotów itp. oprócz napraw mniejszych,bieżących.

Wydatki na cele szkolnictwa zwiększają się z roku na rok i obciążają bardzo znacznie budżety i tak już finansowo słabych gmin,jest to skutek zaniechania przeprowadzenia większych napraw w poszczególnych szkołach w latach ubiegłych.Spodziewać się można,że ze stopniowem poprawieniem się stanu budynków szkolnych ciężary te będą się zmniejszały.

Największą ilość szkół w powiecie stanowią jedno - i dwuklasowe.Nowa ustawa szkolna dąży do zaprowadzenia szkół więcej klasowych drogą komasacji.Obywatelstwo jest temu przeciwne,motywując to tem,że dzieci szkolne w przypadkach komasacji odbywać muszą dalsze drogi do szkół,co szczególnie w porze zimowej sprawia większe trudności.Pewną słuszność trzeba przyznać temu twierdzeniu,jednakowoż obywatelstwo powinno zdać sobie z tego sprawę,że w wieluklasowych szkołach jest nauka więcej rozgałęzioną i dalej idącą,przyszłe pokolenie nabywa więcej wiedzy i ma na dalszą,a coraz to bardziej trudną drogę życia lepsze przygotowanie i trudności życiowe może znacznie lepiej pokonać.

W roku 1928 skomasowano szkoły Zajączkowo,Węgorzyn i Dziemiony - Liznowo.Skomasowanie dalszych szkół jest w toku.

Poza szkołami powszechnemi istnieje jeszcze w Chełmży gimnazjum humanistyczne i szkoła wydziałowa.

Przedszkole powiatowe.

W roku sprawozdawczym urządził Wydział Powiatowy 2 przedszkola powiatowe dla dzieci w wieku przedszkolnym i to w Lubiczu i w Brąchnowie.

Wychowanie dzieci w tych przedszkolach polega na pogadankach religijnych,obyczajowych,historycznych,przyrodniczych,na opowiadaniu bajek,uczeniu wierszyków i pieśni,na zajęciach gimnastycznych,nauczaniu dziecęcych gier i zabaw oraz rozmaitych ręcznych robótek i rysunków.

Koszta urządzenia i utrzymania tych przedszkoli wynosiły w roku sprawozdawczym ogółem 10.059.-zł.

A. Przedszkole w Lubiczu.

Kierowniczką przedszkola w Lubiczu jest p. Marja Danilewiczówna, lat 27. Przedszkole to uruchomiono w dniu 15. października 1928 r. w ubikacjach szkoły powszechnej. Uroczyste jego poświęcenie, którego dokonał ks. katecheta Drzymalski z Lubicza, odbyło się dnia 25. listopada 1928r. w obecności Starosty Powiatowego Dr. Dominika Bogocza, pp. członków Wydziału Powiatowego Tadeusza Kentzera z Lipniczek, Albina Czarneckiego z Gostkowa i Bronisława Orłowskiego z Grębocina oraz p. wójta i sołtysa Maksymiljana Olszewskiego z Lubicza. W uroczystości tej brały również udział miejscowa Ochotnicza Straż Pożarna z sztandarem i licznie zgromadzona miejscowa ludność wraz z dziatwą.

W dniu otwarcia przedszkola uczęszczało 25 dzieci. Liczba zwiększyła się z dnia na dzień i doszło do 50, lecz rozmiar lokalu zmusił powiat do ograniczenia liczby uczęszczających dzieci, która w końcu marca 1929r. wynosiła 34 mimo, że samo urządzenie obliczono na 40 dzieci. Przy nadarzającej się sposobności trzeba będzie pomyśleć o wyszukaniu odpowiedniejszego lokalu.

W końcu grudnia 1928r. urządzono uroczystość gwiazdkową dla dziatwy przedszkola w obecności rodziców.

B. Przedszkole w Brąchnowie.

Kierowniczką przedszkola w Brąchnowie jest p. Józefa Biegaczówna, lat 29. Przedszkole to uruchomiono w dniu 14. listopada 1928r. a urządzono w domu gminnym, który przechodzi na własność powiatu. Uroczyste jego poświęcenie, którego dokonał ks. prałat Szydzik z Chełmży, odbyło się bardzo okazale dnia 2. grudnia 1928r. w obecności p. Wojewody Pomorskiego Lamota, Kuratora Okręgu Szkolnego Pomorskiego p. Szwemina, Starosty Powiatowego p. Dr. Bogocza, Inspektora Szkolnego p. Leśniewicza, Państwa L. Schedlin - Czarlińskich z Brąchnówka, przedstawiciela » Przeglądu Pomorskiego «, p. sołtysa Jana

Jana Podwójskiego z Brąchnowa, p. wójta Monarskiego z Grzywny, członków Wydziału Powiatowego oraz licznie zebranej miejscowej i okolicznej ludności wraz z dziatwą.

W dniu otwarcia przedszkola uczęszczało 5 dzieci. Liczba za zwiększyła się do przeszło 30, lecz wskutek silnych mrozów zmalała przy końcu marca 1929 r. do 26. W czasie najsilniejszych mrozów przedszkole to było zupełnie nieczynne. Urządzenie przedszkola istnieje dla 40 dzieci.

W dniu 21.12.28r. odbyła się uroczystość gwiazdkowa dla dziatwy w towarzystwie rodziców. Pozatem urządziła kierowniczka p. Biegaczówna w okresie sprawozdawczym 4 występy sceniczne młodzieży szkolnej i pozaszkolnej.

Kościoły i kaplice.

Kościołów i kaplic znajduje się w powiecie 44. Z tych jest 19 kościołów i 7 kaplic katolickich, a 15 kościołów i 3 kaplice ewangelickie.

Kościoły katolickie są przeważnie w stylu gotyckim a zostały w największej części zbudowane w XII. i XIII, stuleciu, jeden kościół pochodzi nawet z XI. stulecia. Miasto Chełmża było dawniej siedzibą biskupów chełmińskich, katedra w Chełmży zbudowana jest w r. 1248

Kościoły ewangelickie pochodzą z czasów nowszych, a zostały pobudowane w większej części w czasie osiedlenia się kolonistów niemieckich. W posiadaniu kościoła ewangelickiego znajduje się 6 kościołów dawniej katolickich, pobudowanych w wieku XII. - XVI,

Stare zabytki.

W powiecie toruńskim znajdują się sporo zabytków z czasów dawniejszych. Po krzyżakach znajdują się ruiny w Papowie Biskupiem, a także zamek w Bierzgłowie. Z polskich zabytków wymienić należy ruiny zamku w Dybowie wystawionego z nakazu Króla Jagiełły w r. 1248 i Zamku Złotoryjskiego, wniesionego

wniesionego przez Kazimierza Wielkiego a zburzonego przez Krzyżaków w r.1409.

Jako czasy zbudowania starych kościołów katolickich, z których niektóre przeszły albo zostały zabrane dla kultu protestanckiego stwierdzono następujące dane:

Kościoły katolickie.

Przeczno	zbudowany	w r.1180 -	styl	gotycki
Dźwierzno	"	" 1230 -	"	"
Bierzgłowo	"	" 1250 -	"	"
Biskupice	"	" 1250 -	"	barok
Papowo Biskupie		" 1280 -	"	gotycki
Grzywna	"	" 1293 -	"	"
Nawra	"	" 1300 -	"	barok
Papowo Toruńskie		" 1300 -	"	gotycki
Kaszczorek	"	w wieku XIII.	"	"
Złotorja	"	" XIII.	"	"
Świerczynki	"	" XIV.	"	"
Gronowo	"	w r. 1450	"	"
Czarnowo	"	" 1498	"	"

Poczałkowo pustelnia - (w niej odbyło się nabożeństwo podczas pochodu Napoleona na Moskwę), zbudowana w wieku XV.
Grabie zbudowany w wieku XVI.styl gotycki
Brzezinko " " r. 1600, kaplica Benedyktynek,
Gostkowo " " " 1641, styl gotycki
Podgórz " " " 1660, " gotycko - romański
Kiełbasin, styl romański,data zbudowana nieznana,
Barbarka,kaplica i grota z czasów szwedzkich.

Kościoły obecnie ewangelickie.

Chełmża	zbudowany	w r. 1248	styl	gotycki,
Grabowiec	"	w wieku XIII.	"	niewyraźny
Grębocin	"	" XIII.	"	gotycki
Rogowo	"	" XIII.	"	"
Górsk	"	" r.1612 -		renesans,
Górsk	"	" " 1690 -	styl	barok.

R o l n i c t w o

hodowla koni i bydła - meljoracje i leśnictwo.

Powiat toruński jest przeważnie rolniczy,ale także przemysł większy i mniejszy jest w nim zastąpiony.

Co do rolnictwa,to znajduje się w powiecie według sta tystyki przeprowadzonej w r.1928 gospodarstw rolnych ponad 50 ha - 165 a mniejszych 3549.Ogólna powierzchnia gruntu pod gospodarstwa rolne wynosi 68170,83 ha.Z tego przypada na ziemię orną 47.182,64 ha,na ogrody warzywne i owocowe 987,18 ha,łąki 4247,97 ha,pastwiska 1888,90 ha,lasy 8249,11 ha a inne grunty,nieużytki,wody,grunty pod zabudowaniami etc. 5615,03 ha,Z ziemi ornej było w r. 1928 obsianych 44,778,82 ha,odłogiem leżało 2.403,82 ha.Co do zbiorów z tych gospodarstw,to statystyka wykazuje za rok 1928 następujące cyfry:

Z 5740,54 ha obsianych pszenicą,zebrano 126,377 q, z 12,271,39 ha żyta zebrano 213,863,q, z 3652,91 ha jęczmienia zebrano 87999 q,owsa z 2269,14 ha - 51075 q,gryki z 39,91 ha 58 q,grochu z 588,05 ha - 10512 q,koniczyny z 3561,05 ha 116,012 q,ziemniaków wykopano z 5516,44 ha - 789,852 q a buraków cukrowych wybrano z 4888,99 ha 1.350.000 q.

Łąk jest w powiecie 5273 ha,z tego : nadrzecznych 863,53 ha,międzypolnych 4291,31 ha,lasowych 118,50 ha,

Z ogólnej ilości łąk jest torfowych 249,66 ha, innych 5023,68 ha.

Łąk osuszonych rowami otwartymi jest 1895,41 ha zabagnionych wymagających osuszenia 262,55 ha,suchych wymagających nawodnienia 33,00 ha, normalnych nie potrzebujących meljoracji 3082,38 ha, jedno - kośnych jest 841.80 ha,dwukośnych 4426,54 ha, trzykośnych 5.00 ha.

Z łąk polnych zebrano siana 40506 q, łąk nizinnych - 65047 q, a z łąk meljoracyjnych - 2655q.

Powierzchnia pastwisk w powiecie wynosi 2382,98 ha, z tego nadrzecznych 1327,26 ha, polnych 1000,72 ha, lasowych 55,00 ha.

Z tego obszaru pastwisk podlegają zalewowi wodami 764,23 ha, nigdy nie zalewanych jest 1618,75 ha.

Obszar pastwisk osuszanych rowami otwartymi wynosi 1429,00 ha, wymagających osuszenia jest 80,50 ha. wymagających nawodnienia 3,77 ha, nie wymagających meljoracji 869,71h

Stan zwierząt domowych przedstawia się według ostatniego spisu następująco:

W 5313 gospodarstwach rolnych i innych przedsiębiorstwach jest koni 10347, bydła rogatego 25488 (w tem w wieku ponad 3 lata 241 buhajów, 15634 krów i 495 wołów). Trzody chlewnej naliczono 28700 sztuk a owiec 12936 sztuk,

Pod względem hodowli i polepszenia gatunku koni i bydła wypada nadmienić, że Państwowe Stado Ogierów w Starogardzie uruchomia co rok w powiecie 4 stacje ogierów państwowych w ilości 11 ogierów. Mogłoby tych stacji być więcej, gdyby rolnicy okazywali więcej chęci przyjęcia przez pewien czas w roku ogierów na stacje.

Co do buhajów - stadników rozpłodowych - wypada nadmienić, że Sejmik Powiatowy uchwalił wprowadzić w życie na terenie powiatu ustawę o państwowym nadzorze nad buhajami. Odnośne uchwały zostały już przed dłuższym czasem przedłożone władzom nadzorczym, decyzja jednakowoż jeszcze nie zapadła. Ponieważ w innych powiatach na Pomorzu Ministerstwo uchwały takie już zatwierdziło, spodziewać się można, że w czasie niedługim i w powiecie toruńskim ustawa ta będzie mogła być wprowadzoną w życie. Powiat wstawił tak w budżet na rok 1928/9 jakoteż na 1929/30 poważne subwencje na zakupienie stadników rozpłodowych tak, że przy pomocy Państwa, Izby Rolniczej i powiatu powoli, ale stale podnosi się stan bydła rogatego.

Na zakupienie knurów rozpłodowych udzielił powiat 4 subwencje w roku sprawozdawczym.

W czasie przejęcia powiatu przez władze polskie/w powiecie istniało 7 spółek wodnych,drenarskich i meljoracyjnych,obejmujących przestrzeń 2845,43,06 ha.Od 1920 r.założono dalszych 5 spółek takich,obejmujących przestrzeń 978,80,67 ha.Z ramienia Państwa wykonuje nadzór nad temi spółkami Państwowy Urząd Budownictwa Meljoracyjnego w Toruniu.Wydział Powiatowy zatrudnia od września 1928 r. stale osobnego technika meljoracyjnego,który spółkom wspomnianym udziela w razie potrzeby porad i pomocy.

Szczegółowy wykaz istniejących spółek meljoracyjnych, ich tereny działania i obszary wykazuje spis umieszczony jako osobny załącznik do tego sprawozdania.

Na początku wojny w r. 1914 wskutek rozkazu niemieckich władz wojskowych wycięto w Czerniewicach bardzo dużą połać lasu już starszego,aby osięgnąć pole działania wzgl. usunąć przeszkody.Do ponownego zalesienia ani władze niemieckie ani właściciele majątku nie przystąpili,odgrywały tu rolę i względy polityczne,gdyż właścicielami Czerniewic byli polacy.Przez wycięcie lasu ponieśli właściciele majątku poważne szkody,gdyż las chronił ich grunta od piasku lotnego,który potem zasypywał ich lepsze grunta i niszczył plony.W roku 1927. i 1928,przystąpiono do ponownego zalesienia tych gruntów i przy pomocy finansowej Państwa i powiatu zalesieno 38 ha tych gruntów.

Podobnych nieużytków jak w Czerniewicach jest w powiecie więcej.Powiat nosi się z zamiarem stopniowego zalesienia tych nieużytków i w tym celu rozpoczął pertraktacje o nabycie na własność około 80 ha nieużytków w Popiołach.

P r z e m y s ł

przedstawia się następująco:

W powiecie toruńskim znajdują się:

1 Cukrownia (największa w Europie),10 młynów parowych i motorowych,15 młynów wodnych,32 wiatraków,5 tartaków,9 cegielń,3 gorżelnie,1 browar,20 mleczarń,2 fabryki syropu, 1 fabryka octu,29 rzeźnictw,11 kołodzieji,12 stolarzy,32 kowali,31 piekarń, 1 destylarnia smoły,2 fabryki papy,1 fabryka wyrobów cementowych,3 fabryki maszyn,1 fabryka grzebieni.

Komunikacja.

W powiecie istnieją następujące linje kolejowe

1)Toruń - Aleksandrowo - Warszawa
2)Toruń - Bydgoszcz - Gdańsk
3)Toruń - Inowrocław - Poznań
4)Toruń - Chełmża - Grudziądz
5)Toruń - Chełmża - Unisław
6)Toruń - Kowalewo - Jabłonowo
7)Toruń - Grębocin - Lubicz
8)Toruń - Czarnowo
9)Chełmża - Mełno
10)Kowalewo - Chełmża - Bydgoszcz.

Aczkolwiek sieć kolejowa jest dosyć rozgałęzioną,to jednak poważne części powiatu nie mają albo dogodnego połączenia kolejowego albo też odległości pomiędzy poszczególnemi wioskami a stacjami kolejowemi są tak odległe,że dużo drogiego czasu się traci,aby załatwić różne konieczne sprawy w urzędach w mieście powiatowym.

Z tej konieczności utworzyły się różne linje autobusowe,na których odbywa się komunikacja pomiędzy poszczególnemi częściami powiatu.Istnieją obecnie następujące linje autobusowe:

1) Toruń - Chełmża - Wąbrzeźno
2) Toruń - Kowalewo -Golub
3) Toruń - Gniewkowo-Inowrocław
4) Toruń - Ciechocinek - Aleksandrów

5) Toruń - Podgórz

6) Toruń - Rudak

7) Toruń - Lubicz

8) Toruń - Rzęczkowo - Czarnowo

9) Toruń - Unisław - Chełmno.

Wszystkie linje autobusowe cieszą się dobrą frekwencją.

Budownictwo i mieszkania.

Czas wojny spowodował zastój w budownictwie, zaprzestano stawiać domy mieszkalne. Powojenny czas wykazał bardzo poważne braki mieszkań, jednakowoż dewaluacja pieniądza a później bardzo drogi kredyt, niemniej bardzo krępująca ustawa o ochronie lokatorów i nizkie czynsze komorne odstraszały od budowania nowych mieszkań, stawiano tylko najkonieczniejsze budynki. W czasie od 1919 do 1928 r. wniesiono w powiecie toruńskim

	w miastach		w s i	
w roku	domów mieszkaln.	budynków gosp.	domów mieszkaln.	budynków gosp.
1919	-	-	10	22
1920	-	-	31	37
1921	-	-	15	38
1922	4	-	14	33
1923	2	-	20	49
1924	1	-	13	44
1925	2	-	17	52
1926	3	-	29	55
1927	9	-	47	111
1928	4	-	41	134

Miasto Chełmża wybudowało w r. 1928 jeden dom mieszkalny o 30 izbach a rozpoczęło dalszy dom o 48 izbach.

Administracja gmin wiejskich.

Gmin wiejskich mamy w powiecie 69. W roku sprawozdawczym nie nastąpiły żadne przegminowania lub przyłączenia innych jednostek administracyjnych do gmin.

Z końcem marca 1929 r. upłynęła kadencja urzędowania rad gminnych, i członków zarządu w gminach wiejskich, t.j. sołtysów i ławników. Na skutek tego przeprowadzono w marcu 1929 nowe wybory. Wybory te dały dziwny obraz. Zamiast zdać sobie sprawę, że korporacje gminne i ich zarządy wybiera się po to, aby należycie dbały o rozwój gminy i dobro ich obywateli, wprowadzono do wyborów politykę i partyjnictwo, każda partja chciała do korporacji gminnej wprowadzić swoich zwolenników, nie po to, aby się udzielać w pracach nad dobrem gminy, lecz, aby na terenie niewłaściwym uprawiać politykę nie zawsze zgodną z celami gospodarki gminnej. Toteż - przypuszczać można - z tych powodów zainteresowanie się obywateli gminiaków było bardzo małe, z 12366 uprawnionych do głosowania głosowało tylko 3273 czyli 26,6 %, w tem kobiet 1582 czyli nieomal 50% głosujących. Skutek agitacji i niesnasek pomiędzy wieśniakami był ten, że do rad i zarządów gminnych dostali się ludzie, którym na dobru gminy nie zależy, a którzy tam nie mają nic do szukania. Spokoju nigdzie nie zakłócono, przeciwko wyborom wniesiono 12 sprzeciwów, w jednym wypadku wybory już unieważniono.

Sprawność w gospodarce gminnej i komunikowaniu się z władzami zależną jest przedewszystkiem od składu zarządu gminy i w pierwszym rzędzie od zdolności sołtysa.

Niestety nie brano w bardzo wielu wypadkach tych konieczności pod uwagę. Nie zdolności gospodarcze i administracyjne decydowały o wyborze kandydata, ale w wielu przypadkach przy pomocy agitacji partyjnej i warcholstwa wybrano na sołtysów ludzi nieodpowiednich, dbających tylko o ich własną ambicję i partję, a usunięto ze stanowiska ludzi, do któ-

których jednostki - nie ogół wieśniaków - mieli uprzedzenie ze względów osobistych.To też w bardzo wielu przypadkach odmówiono zatwierdzenia wybranym sołtysom,aby w zarządach gmin nie dopuścić do prowadzenia polityki i partyjnictwa. Mamy w powiecie bardzo wielu ludzi rozsądnych i zdolnych do sprawowania urzędów w zarządach gminnych,niestety zniechęceni warcholstwem w gminach wolą spokojnie prowadzić swoje gospodarstwo i nie być zaczepionym przez ludzi nieodpowiednich i nie zdających sobie sprawy z administracji i gospodarki gminnej,i z tego powodu uchylali się od przejęcia ciężaru administracji gminnej i odpowiedzialności za gminę.

Przyznać trzeba,że prowadzenie biura sołeckiego sprawia trudności nie małe,które przeciętny rolnik gospodarz pokonać może tylko przy poświęcaniu bardzo wiele czasu,aby się zapoznać z wszystkimi tajnikami i zawiłymi przepisami i wymogami.Największą trudność przedstawia kasowość,prowadzenie licznych ksiąg kasowych i innych przepisanych nową ministerjalną instrukcją kasową.Za wyjątkiem bardzo nielicznych wypadków książki kasowe nie są prowadzone tak,jak tego wymaga instrukcja,nie przypisuje się tych wad złej woli, ale poprostu żaden z sołtysów nie może tej zawiłej manipulacji zrozumieć,a ponadto zabiera mu ona za wiele czasu,którego przy wytężonej pracy w gospodarstwie poświęcić nie może.Odbywały się specjalne kursy instrukcyjne,nie pomogły atoli wiele,obecnie trzeba te instrukcje ponowić,gdyż w bardzo wielu gminach skład członków zarządu jest inny.

Największe trudności w gminach sprawiają finanse gminne.Ustawa z dnia 11,sierpnia 1923 r.pozbawiła gminy poważnych źródeł dochodowych,zaś inne ustawy nałożyły na gminy nowe obowiązki.Ponadto skutki wojny sprowadziły na gminy nowe ciężary,ilość ubogich powiększa się stale,mieszkańcy nie mają pracy,muszą być wspierani,zaniedbane budynki szkolne i gminne wymagają naprawy,to samo drogi,mosty itd.

Ustawa z 11,sierpnia 1923 r.dała gminom coprawda w rekompensacie inne źródła dochodowe,dotychczas u wieśniaków nieznane,i dlatego też bardzo niemile przyjęte,przy których zastosowaniu napotykano zawsze na opór,Te nowe źródła dochodowe daleko nie pokrywają dochodów tych,które z dawniejszych źródeł wpływały.Skutek jest ten,że gminy mają poważne niedobory,których z przekazanych im źródeł pokryć mają powiatowe związki komunalne.Skutki są fatalne.Gdy w roku 1926 wydano na te cele tylko 2850 zł. w roku 1927 wydał powiat już 13213,47 zł.w roku 1928 -45001,99 zł.Badanie budżetów gminnych na rok 1929/30 wykazało,że gminy na ten rok potrzebują około 72.000 zł. Oczywiście,iż powiat tytułem subwencji na pokrycie niedoboru gminnego nie udziela kwot umieszczonych w poszczególnych budżetach gminnych odrazu, ale w każdym poszczególnym przypadku bada stan dochodów i stan koniecznych potrzeb gminnych i od tych czynników uzależnia udzielenie subwencji i jej wysokość.

Zadziwi może znaczna różnica co do wysokości subwencji w poszczególnych latach.Wynika ona z tego,że w latach początkowych obywatele gminni rozumiejąc potrzeby gminne i widząc,że preliminowane dochody nie wystarczają na pokrycie tych potrzeb dobrowolnie się opodatkowali na pokrycie potrzeb kasowych odnośnej gminy.Niestety wprowadzenie w korporacje gminne polityki i partyjnictwa,uprawianie agitacji za niepłaceniem osobnych,ustawami nie nakazanych,dodatków do podatków wymierzonych,doprowadziły poszczególne jednostki do zaniechania ofiarności na rzecz dobra gminy,a gminy idące po linji najmniejszego oporu i mając ustawę za sobą zwracały się do Wydziału Powiatowego,który chcąc niechcąc subwencji udzielić musiał,aby nie doprowadzić do zarwania się gospodarki gminnej.Przytoczę choć jeden taki fakt:

Otóż za czasów przedwojennych w wielu gminach,szczególnie w gminach finansowo niedostatecznie silnych,osiągano samowystarczalność w ten sposób,że naprawa dróg i mostów

mostów gminnych,zwózka opału szkolnego,dostarczenie koni do sikawek itd.następowało bezpłatnie przez mieszkańców gminy: kto miał konie,zwoził bezpłatnie żwir,kamienie i opał,kto nie miał zaprzęgu dostarczał ręczną pracę.Znalazły się bezpłatnie kamienie i żwir,były i bezpłatne materjały na naprawwę mostów.Była zgoda i porządek,nikt nie podnosił żalów,bo za zaborcy tak być musiało.Dzisiaj wstawiają gminy kwoty, i to dosyć poważne,w budżet na rąbanie drzewa szkolnego,na zwózkę żwiru czy gliny na drogi i nawet na pracę przy naprawie dróg.To z jednej strony,a z drugiej strony wymagają potem gminy,aby powiat im zato płacił - w formie subwencji- gdyż własnych funduszy nie mają.Gdy powiat kwoty na takie cele umieszczone w budżecie kwestjonował,zarząd gminy twierdził,że mieszkańcy odmawiają tych świadczeń.

Ubolewać trzeba nad brakiem takiego wyrozumienia,gdyż trzeba sobie przedstawić,że jeśli powiat musi wydać kilkadziesiąt tysięcy złotych rocznie na cele,które osięgnięte być mogą w formie dodatkowych bezpłatnych świadczeń przez gminiaków nie tylko,że musi podatki komunalne ściągać w wysokich stopach,ale zaniechać musi koniecznych inwestycji n.p. budowę nowych szos,których w powiecie jeszcze bardzo dużo potrzeba.Uprzytomnić muszą sobie jeszcze gminiacy i to,że bardzo wielu z nich stoi pod względem świadczeń podatkowych znacznie lepiej od urzędników,których każdy grosz zarobku jest dokładnie obliczony a jeszcze dokładniej opodatkowany,a rolnicy posiadający poniżej 15 ha gruntu podatku dochodowego nie płacą.

Administracja wójtostw.

W granicach obwodów wójtowskich w powiecie nie nastąpiły zmiany,natomiast nastąpiły pod względem osobowym wójtów.

W roku sprawozdawczym na skutek wyników lustracji poszczególnych wójtostw zarządzono wprowadzenie jednolitego typu registratur - podziału akt - w wójtostwach i w niektó-

niektórych wójtostwach już ten sposób zupełnie przeprowadzono.

Powiat podzielony jest na 22 wójtostw. Rozmiar ich tak pod względem obszaru jak i ludności jest nierównomierny. Mamy wójtostwa o obszarze 1984 ha i 7749 ha, ilości mieszkańców 995 i 2922 dusz, natomiast budżety wójtostw wykazują przeciętnie kwotę 2118 zł. Oczywiście, że taka nadmierna ilość wójtostw, jakoteż ich nierównomierny podział i przydział pod względem ilości gmin i obszarów dworskich sprawia władzom bardzo wielkie trudności, a dla mieszkańców, którzy koszta wójtowskie ponosić muszą, nie-równomiernie ciężary. Dalsze trudności w administracji powstają przez to, że brak w powiecie ludzi z kwalifikacjami względnie chętnych na ważny i odpowiedzialny urząd wójtowski. Są to przeważnie rolnicy pracujący w biurze z powodu niedostatecznego wynagrodzenia sami, a ponieważ rolnictwo stanowi ich główne zajęcie, z którego czerpią dochody na utrzymanie siebie i rodziny, z konieczności zaniedbują urząd, co fatalnie odbija się na całej administracji. Mamy w powiecie kilku wójtów sprawujących urząd sprawnie i sumiennie, niestety mamy i wójtów - przyznać trzeba - bardzo niesumiennych i leniwych, od których załatwienia spraw urzędowych doczekać się nie można. Dużo cierpi pod tym względem i obywatelstwo, gdyż skazane na tylko kilka godzin tygodniowo oficjalnego urzędowania przez wójta, musi swoje, czasami pilne sprawy, odłożyć na oficjalne godziny urzędowania.

Istnieją zamiary do zmiany na lepsze. W władzach centralnych opracowuje się obecnie projekt ustawy gminy zbiorowej, to zn. połączenie kilkunastu wiosek w promieniu najwyżej 10 km. w jedną jednostkę administracyjną, gminę zbiorową. Na czele takiej gminy stanąć ma wójt lepiej płatny, aby mógł z swego wynagrodzenia opłacać ewentualnie wyręczyciela w gospodarstwie i więcej poświęcić czasu dla urzędu.

Jemu do pomocy będzie stały i płatny sekretarz,prowadzący biuro i załatwiający księgowość i kasowość.Biura wójtowskie łącząc w sobie agendy tak dotychczasowych wójtów jak i sołtysów ewentualnie i urzędów stanu cywilnego,będą dla publiczności otwarte co dzień tak,że obywatele każdego dnia w godzinach biurowych których będzie kilka,będą mogli załatwiać swoje sprawy urzędowe.Prace przygotowawcze do utworzenia takich gmin zbiorowych są już w toku,w wyniku ich zamierza się powiat toruński podzielić na 8 gmin zbiorowych.

Przypadkowo był Wydział Powiatowy w roku sprawozdawczym już zmuszony do utworzenia rodzaju takiej gminy zbiorowej.W trzech wójtostwach obejmujących miejscowości pomiędzy szosą Toruń - Czarnowo a Wisłą,musiał ppwiat zrezygnować ze współpracy dotychczasowych wójtów a innych kandydatów odpowiednich nie było i niema.Wobec tego poruczono administrację wszystkich trzech wójtostw jednemu komisarycznemu wójtowi,który cały swój czas poświęca zawiadywaniu tym urzędem.Aparat funkcjonuje sprawnie,ludność nie skarży się na jakiekolwiek niedogodności z powodu większej odległości jak dawniej,a co najważniejsze w wójtostwach tych panuje porządek,co przedtem trudno było osiągnąć.

Osobny załącznik wykazuje dotychczasowy podział powiatu na wójtostwa i ich zawiadywanie przez wójtów i zastępców.

- - - - - - - - -

W Y K A Z

załączników do sprawozdania administracyjnego Wydziału Powiatowego powiatu toruńskiego za czas od 1 kwietnia 1928 do 31 marca 1929r.

M a j ą t e k powiatu toruńskiego.

L. p.	Oznaczenie majątku	Obszar	Zapisany w księdze wiecz.			Ubezpieczony od ognia			Wartość zł
			miejscowość	tom	karta	w towarzystwie	za polisą	na kwotę	
1.	Dom powiatowy w Toruniu	0,13,85 0,16,79 0,30,64	Toruń Stare-miasto	17	487	Pom.Stow. Ubezp.od ognia w Toruniu	311646	99456,-	235000,-
2.	Nieruchomość w Toruniu przy ul.Podmurnej 70.	la 22m/2	Toruń Stare-miasto i Toruń Podmurna	15	467 42		316147	7000,-	15000,-
3.	Nieruchomość w Toruniu przy ul.Podmurnej 58/64.	3530 m/2	" "	13	42 43	"	316144	12500,-	48000,-
4.	Lecznica Powiatowa w Chełmży	0,22,20 3,90		9 14 6	132334 100i101	"	316151	79975,-	118000,-
5.	Inwentarz Lecznicy Powiat.w Chełmży	-	-	-	-	"	22207a	125000,-	20550,-
6.	Nieruchomość w Rzęczkowie		Rzęczkowo	9	189	"	316141	14826,-	20400,-
7.	Nieruchomość w Rzęczkowie		Rzęczkowo	9	208	"	316142	20075,-	36500,-
8.	Nieruchomość w Starym Toruniu		Górsk	1	68	"	316148	7719,-	5000,-
9.	Nieruchomość w Grębocinie	1,27,48	Grębocin	8	191	"	316135	6332,-	10375,-
10.	Szkółka powiatowa drzewna w Grębocinie	0,58,72	Grębocin	8	183	-	-	-	3000,-
11.	Nieruchomość w Rogówku	0,26,30	Rogówko	1	32	"	316140	7959,-	9900,-

M a j ą t e k powiatu toruńskiego

L. p.	Oznaczenie majątku	Obszar	Zapisany w księdze wiecz.			Ubezpieczony od ognia			Wartość
			miejscowość	tom	karta	w towarzystwie	za polisą	na kwotę	
12.	Dom drogowy w Wielkiej Złejwsi	25,67 ar	Wielka-Zławieś	2	29	Pom.Stow. Ubezp.od ognia w Toruniu	316150	7583,-	11275,-
13.	Dom drogowy w Lubiance	0,50,98	Lubianka	1	2		316137	13917,-	12450,-
14.	Dom drogowy w Kończewicach	-	-	-	-	"	316136	5187,-	8600,-
15.	Dom drogowy w Pluskowęsach	0,25,61	Pluskowęsy	1	1	"	316139	3652,-	5500,-
16.	Dom drogowy w Brzeźnie	0,24,88	-	-	-	"	316149	4888,-	7875,-
17.	Szkółka powiatowa w Grzywnie Szlach.	0,12,04	Grzywna	1	3	"	-	-	800,-
18.	Stajnia i szałas w Chełmży	0,6,10	-	-	-	"	316152	321,-	500,-
19.	Szałas w Łysomicach	-	-	-	-	"	316138	531,-	1000,-
20.	Szkółka pow.drzewna w Kuczwałach	0,09,89	Kuczwały	2	5	-	-	-	500,-
21.	Szkółka pow.drzewna w Grzywnie	ca 0,05,00	-	-	-	-	-	-	1000,-
22.	Dom drogowy w Wrzosach	0,22,88	Wrzosy	5	182	"	316143	3590,-	4500,-
23.	Szkółka pow.drzewna w Lubiance		Lubianka			-	-	-	4000,-

M a j ą t e k powiatu toruńskiego.

L. p.	Oznaczenie majątku	Obszar	Zapisany w księdze wiecz. miejscowość	tom	karta	Ubezpieczpny od ognia w towarzystwie	za polisą	na kwotę	Wartość zł
24.	Grunta przy kolejce Chełmża-Mełno	0,01,15 0,51,99 0,31,06 0,84,20	Chełmża Bielczyny Skąpe	23 4 1	580 70 2	- -	- -	- -	1000,-
25.	Grunta przy kolejce Toruń - Lubicz	0,72,36 0,50,63 0,40,58 1,63,57	Lubicz	-	-	-	-		300,-
26.	Grunta w Wrzosach	0,29,35		1	7				300,-
27.	Most na Drwęcy w Złotorji	-							45000,-
28.	Sprzęty i narzędzia drogowe					Pom.Stow.Ub. od ognia w Toruniu	8215a	3775,-	20000,-
29.	Wał parowy z przyborem					"	316137	5000,-	14000,-
30.	Samochód pow. „Fiat"					Poznański Bank Ub.od odp.cyw. od ognia i wypadku	316145	10000,-	27000,-
31.	Samochód pow. „Ford"					"	316145	4000,-	2000,-
32.	Mobilar Wydziału Powiatowego					Pom.Stow.Ub. od ogn.Toruń		16380,-	68064,-
33.	Inwentarz biurowy					"	8216a	4250,-	

M a j ą t e k powiatu toruńskiego.

L. p.	Oznaczenie majątku	Obszar	Zapisany w księdze wiecz.			Ubezpieczony od ognia			Wartość zł
			miejscowość	tom	karta	w towarzystwie	za polisą	na kwotę	
34.	63 akcje Tow.Akc. kolejki Chełmża - Mełno								13230,-
35.	54 akcje Tow.Akc. kolejki Toruń - Lubicz								12150,-
36.	202 akcje Tow.Akc. kolejki Toruń - Czarnowo								34340,-
37.	Fundusz emerytalny na książeczce wkład. Pow.Kasy Oszczędn. w Toruniu								8206,67
38.	42 akcje Banku Polskiego								4200,-
							Suma majątku		829515,67

D ł u g i ! Powiat toruński jest bez długu.

Zestawienie dochodów budżetowych powiatu toruńskiego za okres gospodarczy 1928/9.

Dział	Treść	Sumy preliminowane /razem/	Sumy wykonane budżetu: Dochód wzgl. rozchód	Sumy wykonane budżetu: Zaległości czynne bierne	Sumy wykonane budżetu: Razem rubr. 4 i 5	Różnica: więcej	Różnica: mniej
1	2	3	4	5	6	7	
	Dochody zwyczajne:						
I.	Majątek komunalny	17287,-	14813,88	312,24	15126,12		2160,88
II.	Przedsiębiorstwo komunalne	35000,-	60000,-		60000,-	25000,-	-
III.	Subwencje i dotacje	188442,90	166448,90		166448,90		21994,-
IV.	Zwroty	5431,-	6017,87		6017,87	586,87	-
V.	Opłaty administracyjne	3600,-	5797,89		5797,89	2197,89	-
VI.	Opłaty za korzystanie z urządzeń komunalnych	45932,-	44795,97		44795,97		1136,03
VII.	Dopłaty	-	-		-		-
VIII.	Udział w podatkach państw.	50000,-	57242,83		57242,83	7242,83	-
IX.	Dodatki do podatków państw.	433000,-	353460,30	142865,27	496325,57	63325,57	-
X.	Podatki samoistne	207716,65	220476,07	14238,93	234715,--	26998,35	-
XI.	Różne	122100,-	129173,18		129173,18	7073,18	-
	Razem	1108509,55	1058226,89	157416,44	1215643,33	132424,69	25290,91
	Dochody nadzwyczajne:						
	Różne	93823,35	169323,35		169323,35	75500,-	
		1202332,90	1227550,24	157416,44	1384966,68	207924,69	25290,91

Zestawienie wydatków budżetowych powiatu toruńskiego za okres gospodarczy 1928/9.

Dział	Treść	Sumy preliminowane /Razem/	Sumy wykonane budżetu: Dochód wzgl. rozchód	Sumy wykonane budżetu: Zaległości czynne bierne	Sumy wykonane budżetu: Razem rubr.4 i 5	Różnica: więcej	Różnica: mniej
1	2	3	4	5	6	7	
	Wydatki zwyczajne:						
I.	Administracja ogólna	170674,90	165799,25		165799,25		4875,65
II.	Majątek komunalny	5500,-	3491,68		3491,68		2008,32
III.	Przedsiębiorstwa komunal.	-	-	-	-	-	-
IV.	Spłata długów	300,-	33,-		33,-		267,-
V.	Drogi i place publiczne	523560,-	489961,19		489961,19		33598,81
VI.	Oświata	11120,-	10040,-		10040,-		1080,-
VII.	Kultura i Sztuka	4450,-	4050,-		4050,-		400,-
VIII.	Zdrowie publiczne	71175,-	67758,33		67758,33		3596,67
IX.	Opieka Społeczna	34450,-	27213,61		27213,61		7236,39
X.	Popieranie rolnictwa	15700,-	14650,-		14650,-		1050,-
XI.	Popieranie handlu i przem.	2880,-	2880,-		2880,-		-
XII.	Bezpieczeństwo publiczne	2000,-	2000,-		2000,-		-
XIIa.	Świadczenia na rzecz inn. związków komunalnych	133398,-	132499,99		132499,99		898,01
XIII.	R ó ż n e	12625,-	11750,69		11750,69		874,31
	Razem	987832,90	931947,74		931947,74		55885,16

Dział	Treść	Sumy preliminowane /razem/	Sumy wykonane budżetu: Dochód wzgl. rozchód	Sumy wykonane budżetu: Zaległości czynne bierne	Sumy wykonane budżetu: Razem rubr. 4 i 5	Różnica: więcej	Różnica: mniej
1	2	3	4	5	6	7	
	Wydatki nadzwyczajne:						
I.	Administracja ogólna	25500,-	25500,-		25500,-	-	-
II.	Majątek komunalny	40000,-	40000,-		40000,-	-	-
V.	Drogi publiczne	115500,-	115171,33		115171,33	-	328.67
VI.	Oświata	3500,-	3059,26		3059.26	-	440,74
VII.	Kultura i Sztuka	3000,-	3000,-		3000,-	-	-
VIII.	Zdrowie publiczne	10000,-	100,-	9900,-	10000,-	-	-
IX.	Opieka Społeczna	10000,-	-	-	-	-	10000,-
X.	Popieranie rolnictwa	3000,-	3000,-		3000,-	-	-
XIII.	R ó ż n e	4000,-	4000,-		4000,-	-	-
	Wydatki nadzwyczajne razem	214500,-	193830,59	9900,-	203730,59	-	10769,41
	Wydatki zwyczajne razem	987832,90	931947,74	-	931947,74	-	55885,16
	Ogólna kwota wydatków	1202332,90	1125778,33	9900,-	1135678,33	-	66654,57

Wykaz wymiaru i wpływów

komunalnych w powiecie toruńskim

Nr. bież.	Oznaczenie podatków i dodatków komunalnych	Preliminowano na rok 1928/9 złotych	Wymierzono w gminach wiejskich złotych	Wymierzono w obszarach dworskich złotych
1	2	3	4	5
	Udział w podatkach państw.	50.000.-	-	57.242.83
1.	15°/o udział w państw. podatku dochodowym	50.000.-	-	57.242.83
	Dodatki do państw. podatków	433.000.-	64.402.22	453.164.97
2.	Dodatek do państw. podatku gruntowego	122.000.-	40.308.80	89.627.50
3.	" do państw. podatku dochodowego	190.000.-		307.892,70
4.	" do państw. podatku przemysłowego	23.000.-	9.498,98	28.477.48
5.	" do opłat od patentów na wyrób i sprzedaż napoi alkoholowych	2.500.-	1.580,68	1.139.35
6.	" do podatku od spożycia zużycia wzgl. produkcji	20.000.-	13.013.76	26.027.94
7.	" do państw. podatku od uposażeń	-	-	-
8.	Zaległe podatki	75.500.-		
	Podatki samoistne	207.716.16	107.666,50	143.708.11
9.	Podatek od przedmiotów zbytku	23.000.-	12.144,00	11.979.00
10.	" od prawa polowania	3.000.-	-	2.862.03
11.	" od umów o przeniesieniu własności nieruchomości	64.686.65	25.570.01	80.413.41
12.	Opłaty na utrzymanie dróg bitych	93.630.-	61.152,49	39.753,65
13.	Podatek od psów	23.000.-	8.800.00	2.592.00
14.	" spadków i darowizn	400.-		
15.	Specjalne dopłaty	-	-	6.107.02

podatków i dodatków

w okresie gospodarczym 1928 9.

Razem złotych	Wpłynęło rzeczywiście razem złotych	Zaległości czynne bierne złotych	Razem rubr. 7 i 8 złotych	Różnica + więcej - mniej złotych	Ilość płatników
6	7	8	9	10	11
57.242.83	57.242.83	-	57.242.83	+ 7.242.83	
57.242.83	57.242.83		57.242.83	+ 7.242.83	930
517.567.19	353.460.30	142.865.27	496.325.57	+ 63.325.57	35722
129.936.30	120.320.59	9.591.45	130.212.04	+ 8.212.04	3774
307.892,70	174.672.15	132.973.82	307.445.97	+ 117.445.97	1376
37.976.46	32.701,41	-	32.701.41	+ [illegible]	1256
2.720.63	1.716.83	-	1.716.83	+ 783.17	211
39.041,70	24.249.32	-	24.249.32	+ 4.249.32	29105
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	- 75.500.00	-
251.373.61	220.476.07	14.283.73	234.715,-	+ 26.998.35	9205
24.123.00	23.778.89	699.38	24.478.47	+ 1.478.47	1314
2.862.03	2.83?.38	-	2.83?.38	- 168.62	45
105.983.42	80.442.57	-	80.442.57	+ 15.755.92	219
100,906.14	92.099.31	11.946.58	104.045.89	+ 10.415.89	4972
11.392.00	21.323.92	4.592.77	22.916,69	- 83.31	2553
-	-	-	-	- 400.00	-
6.107.02	dochód mieści się w pozycji 12.				111

Komunalna Kasa Oszczędności powiatu toruńskiego,-

Bilans na dzień 31.grudnia 1928 roku.

L.p.	Wyszczególnienie		zł. gr.
	Stan czynny (aktywa)		
1.	K a s a (gotówka)		3.585.76
2.	Rachunki bieżące w Instytucjach Kredytowych		
	a)w Banku Polskim	33.028,22	
	b)w P.K.O.	13.149.13	
	c)w instytucjach kredytowych komunalnych	2.632.59	48.809.94
3.	Papiery wartościowe funduszów rezerwowych		
	a)państwowe	80.795.46	
	b)komunalne	2.000.-	82.795.46
4.	Weksle zdyskontowane		1.225.689.05
5.	Pożyczki na rachunkach bieżących na zastaw		
	a)papierów wartościowych	[illegible]	- -
	b)innych wartości (książ.oszcz. sum hipotecznych i t.p.	478.576.-	478.576.-
6.	Pożyczki hipoteczne		
	a)na nieruchomości miejski	317.644.28	
	b)na nieruchomości ziemskie	346.047.39	663.691.67
7.	Pożyczki komunalne(udzielone przez Kasę)		
	a)gminom wiejskim	156.839.74	156.839.74
8.	Ruchomości		
	wartość początkowa	6.623.40	
	./. amortyzacja	200.-	
	wartość końcowa		6.423.40
9.	Różne.-Zaległe odsetki za 1927		7.492.02
		R a z e m:	2.673.903.04
	Weksel do inkasa		10.324.82
		R a z e m:	2.684.227.86

L. p.	Wyszczególnienie		zł. gr.
	Stan bierny (pasywa)		
1.	Fundusz rezerwowy		215.640.58
2.	Inne rezerwy		
	a) fundusz gwarancyjny	123.076.31	
	b) fundusz emerytalny	37.028.87	160.105.18
3.	Wkłady		
	a) bezterminowe	926.652.72	
	b) terminowe ponad 3 miesiące i warunkowe	300.000.-	
	c) salda kredytowe rachunków bieżących	470.387.81	1.697.040.53
4.	Redyskonto weksli		392.875.21
5.	Kredyty udzielone kasie:		
	a) przez instytucje kredytowe komunalne	50.000.-	50.000.-
6.	Różne .- Zaległe wypłaty		5.614.39
	Czysty zysk		152.627.15
		R a z e m :	2.673.903.04
	Różne za inkaso		10.324.82
		R a z e m :	2.684.227.86

Kredyty udzielone przez Komunalną Kasę Oszczędności
powiatu toruńskiego w ciągu roku 1928
/Pożyczki rzeczywiście wypłacone w okresie sprawozdawczym/

L. p.	Rodzaj	Ilość	Suma zł.	Najwyższa kwota pożyczki udzielonej osobie fizycznej	Najwyższa kwota pożyczki udzielonej osobie prawnej
1.	Weksle zdyskontowane /pożyczki na weksle/	4208	5.163.216.98	300.000.-	50.000.-
2.	Pożyczki terminowe na zastaw: książek oszczędnościowych, sum hipotecznych itd.	136	11.717.128.25	5.000.-	100.000.-
3.	Pożyczki hipoteczne:				
	a) na nieruchomości miejskie	10	66.500.-	-	30.000.-
	b) na nieruchomości ziemskie	22	134.700.-	-	25.000.-
4.	Pożyczki komunalne gminom wiejskim	6	25.000.-	10.000.-	-

Liczba kont z wysokością wkładów.

Wysokość wkładów			ILość książek w roku 1927	ILość książek w roku 1928	S u m a wkładów r.1928 złotych
do		50	4949	4863	135:380.56
50	„	100	216	219	14.335.20
100	„	150	120	112	12.319.40
150	„	200	66	64	10.610.33
200	„	300	77	85	18.239.11
300	„	400	59	57	18.463.15
400	„	500	50	35	14.799.89
500	„	1000	74	118	80.368.44
1000	„	1500	43	53	
1500	„	2000	14	27	
2000	„	3000	24	39	318.898.75
3000	„	4000	16	19	
4000	„	5000	12	24	
ponad		5000	40	22	193.237.89

Uczestnicy obrotu oszczędnościowego według zawodów:

	Ilość książek	S u m a w złotych
1. Młodzież szkolna i dzieci	749	22.470.36
2. Urzędnicy publiczni, łącznie z wojskowymi i duchowieństwem	23	19.498.12
3. Urzędnicy i pracownicy prywatni w rolnictwie, przemyśle i handlu (włączając pracowników handlowych)	33	3.003.47
4. Funkcjonarjusze niżsi, woźni, gońcy (publiczni i prywatni)	112	19.117.83
5. Emeryci i inwalidzi	2	1.312.16
6. Rzemieślnicy samodzielni	64	38.401.03
7. Kupcy (handlowcy) samodzielni	36	39.419.22
8. Przemysłowcy ----------------------	—	—
9. Rolnicy samodzielni ----------------	2043	190.602.40
10. Wolne zawody ----------------------	4	1.316.72
11. Robotnicy wykwalifikowani, przemysłowi i rolni, rzemieślnicy niesamodzielni	1116	9.396.88
12. Służba domowa (osobista) ------------	19	1.006.96
13. Inne zawody ------------------------	1459	343.632.32
14. Bez zawodu -------------------------	71	185.632.96
15. Urzędy i zakłady publiczne ----------	1	613.12
16. Organizacje społeczne, dobroczynne i t.p. (bez celów zysku) ----------	5	4.229.17
	5737	879.652.72

Szpital Powiatowy w Chełmży.

Wykaz dochodów i wydatków w okresie gospodarczym 1928/29.

Nr. bież.	Oznaczenie	Preliminowano na rok 1928-9 zł	Rzeczywiście wpłynęło wydano zł	Zaległości czynne bierne zł	Razem rubryki 4 i 5 zł	Różnica + więcej - mniej zł	Uwagi
1-	2	3	4	5	6	7	8
	Dochody	45932,-	44795,97	-	44795,97	1136,03	
1.	Opłaty za leczenie, utrzymanie i operacje chorych w Lecznicy Powiatowej w Chełmży	44632,-	44446,72		44446,72	- 185,28	
2.	Opłaty za prześwietlanie w Lecznicy	1300,-	349,25		349,25	- 950,75	
	Wydatki	53375,-	53507,09		53507,09	- 67,91	
1.	Dr. Przewoskiemu kier. Lecznicy	6720,-	6672,38		6672,38	- 47,62	
2.	Wynagrodzenie sióstr	2820,-	2820,-		2820,-	-	
3.	" woźnego	660,-	660,-		660,-	-	
4.	Lekarstwa, opatrunki i instrum.	3240,-	3232,65		3232,65	- 7,35	
5.	Opał, światło i woda	5361,-	5360,35		5360,35	- -,65	
6.	Koszta gosp. i wynagrodz. służby	19468,-	19467,64		19467,64	- -,36	
7.	Utrzymanie budynków i inwentarza	6278,-	6277,03		6277,03	- -,97	
8.	Inwestycje	6974,-	6973,75		6973,75	- -,25	
9.	Telefon, porto, materjały piśm.	320,-	319,42		319,42	- -,58	
10.	Składki do Kasy Chorych	206,-	205,87		205,87	- -,13	
11.	Składki do Zakładu Ubezpieczeń	75,-	74,70		74,70	- -,30	
12.	Inne wydatki	1453,-	1443,30		1443,30	- 9,70	

R u c h   c h o r y c h

w Szpitalu Powiatowym w Chełmży.

Miesiące		Liczba ogólna	Z tej liczby było: Chor. chirurgiczn.	Wewnętrznie chor.	Zakaźnie chor.	Umysłowo chor.	Położnych	Wenerycznych
Stan 1 kwietnia 1928r	-	37	22	14	1	-	-	-
Przyjęto								
kwiecień 1928	-	42	19	20	1	1	-	1
maj 1928	-	41	21	14	4	-	2	-
czerwiec 1928	-	46	16	21	5	-	3	1
lipiec 1928	-	52	28	18	3	-	3	-
sierpień 1928	-	52	34	11	2	1	2	2
wrzesień 1928	-	41	25	13	1	-	2	-
październik 1928	-	42	26	10	-	-	6	-
listopad 1928	-	40	26	10	-	1	3	-
grudzień 1928	-	47	24	21	-	-	2	-
styczeń 1929	-	37	21	12	-	-	4	-
luty 1929	-	25	14	7	1	-	3	-
marzec 1929	-	26	17	8	1	-	-	-
Do dnia 31 marca 1929 razem	-	528	293	179	19	3	30	4
Zwolniono								
kwiecień 1928	wyleczon.	29	21	8	-	-	-	-
	polepszon.	3	-	3	-	-	-	-
	niewylecz.	2	-	1	-	1	-	-
	zmarło	1	-	1	-	-	-	-
maj 1928	wyleczon.	36	21	13	1	-	-	1
	polepszon.	10	-	10	-	-	-	-
	niewylecz.	-	-	-	-	-	-	-
	zmarło	1	-	-	1	-	-	-
czerwiec 1928	wyleczon.	43	21	19	2	-	1	-
	polepszon.	2	-	2	-	-	-	-
	niewylecz.	-	-	-	-	-	-	-
	zmarło	4	1	1	1	-	1	-
lipiec 1928	wyleczon.	44	18	15	5	-	5	1
	polepszon.	5	2	2	-	-	1	-
	niewylecz.	1	-	-	1	-	-	-
	zmarło	2	-	2	-	-	-	-
sierpień 1928	wyleczon.	47	30	12	3	-	2	-
	polepszon.	-	-	-	-	-	-	-
	niewylecz.	2	-	-	1	1	-	-
	zmarło	2	1	1	-	-	-	-

Miesiące		Liczba ogólna	Z tej liczby było: Chorych chirurgiczn.	Wewnętrznie chor.	Zakaźnie chor.	Umysłowo chor.	Położnych	Wenerycznych
wrzesień 1928	wyleczon.	44	28	12	1	-	1	2
	polepszon.	1	1	-	-	-	-	-
	niewylecz.	2	1	1	-	-	-	-
	zmarło	2	-	2	-	-	-	-
październik 1928	wyleczon.	29	20	5	1	-	3	-
	polepszon.	1	1	-	-	-	-	-
	niewylecz.	-	-	-	-	-	-	-
	zmarło	5	2	2	-	-	1	-
listopad 1928	wyleczon.	29	19	8	-	-	2	-
	polepszon.	-	-	-	-	-	-	-
	niewylecz.	3	-	2	-	-	1	-
	zmarło	1	1	-	-	-	-	-
grudzień 1928	wyleczon.	43	25	12	-	1	5	-
	polepszon.	1	1	-	-	-	-	-
	niewylecz.	-	-	-	-	-	-	-
	zmarło	5	-	5	-	-	-	-
styczeń 1929	wyleczon.	26	16	9	-	-	1	-
	polepszon.	2	-	2	-	-	-	-
	niewylecz.	2	-	1	-	-	1	-
	zmarło	4	1	3	-	-	-	-
luty 1929	wyleczon.	26	20	4	-	-	2	-
	polepszon.	-	-	-	-	-	-	-
	niewylecz.	-	-	-	-	-	-	-
	zmarło	-	-	-	-	-	-	-
marzec 1929	wyleczon.	26	17	7	-	-	2	-
	polepszon.	3	1	2	-	-	-	-
	niewylecz.	-	-	-	-	-	-	-
	zmarło	3	-	3	-	-	-	-
W czasie od 1. kwietnia 1928r. do 31.marca 1929 zwolniono razem	wyleczon.	422	256	124	13	1	24	4
	polepsz.	28	6	21	-	-	1	-
	niewylecz.	12	1	5	2	2	2	-
	zmarło	30	6	20	2	-	2	-
Ogólna liczba wszystkich zwolnionych z Lecznicy		492	269	170	17	3	29	4
Przechodzi na dzień 1.kwietnia 1929r. chorych		36	24	9	2	-	1	-

Szpital Powiatowy w Chełmży

Wykaz dni pielęgnacyjnych.

W czasie od 1 kwietnia 1928r do 31 marca 1929r było	Ilość dni pielęgnacyjnych	Z ilości dni pielęgnacyjnych przypada na: Chorych chirurgiczn.	Wewnętrznie chor.	Zakaźnie chor.	Umysłowo chor.	Położnych	Wenerycznych
dni pielęgnacyjnych razem	14612	8641	4752	528	27	546	118
przeciętnie na jednego chorego	27,66	29,4	26,4	26,4	9	18,8	29,5
Z tych przypada:							
1.na Powiatową Kasę Chorych w Toruniu razem	12158	7290	3876	466	22	400	104
przeciętnie na jednego chorego	29,8	32,5	26,7	29,1	22	21,06	34,1
2.na Powiatową Kasę Chorych w Chełmnie razem	774	359	319	44	1	51	-
przeciętnie na jednego chorego	25,8	23,9	35,4	22	1	17	-
3.Inne zakłady ubezpieczeń społecznych razem	549	277	233	10	-	29	-
przeciętnie na jednego chorego	30,5	30,99	38,8	10	-	14,5	-
4.Gminy miejskie i wiejskie -związki ubogich- razem	343	110	221	8	4	-	-
przeciętnie na jednego chorego	24,5	36,7	24,6	8	4	-	-
5.Chorych prywatn. w klasie I.razem	292	171	54	-	-	53	14
przeciętnie na jednego chorego	10,1	9,5	7,7	-	-	17,7	14
6.Chorych prywatn. w kl.II. razem	217	186	31	-	-	-	-
przeciętnie na jednego chorego	21,7	23,3	15,5	-	-	-	-
7.Chorych prywatn. w kl.III. razem	271	248	18	-	-	5	-
przeciętnie na jednego chorego	15	15,5	8	-	-	5	-
8.Niestwierdzonych płatników	8						
przeciętnie	8						

Wykaz przydzielania chorych do Lecznicy Powiatowej w Chełmży

przez poszczególne instytucje ubezpieczeniowe itp.

Za chorych umieszczonych w Lecznicy Powiatowej w Chełmży w czasie od 1 kwietnia 1928r do 31 marca 29 1929r poniosły koszta pielęgnacyjne	Ogólna liczba chorych	Z tych chorych było					
		Chorych chirurgiczn.	Wewnętrznie chor.	Zakaźnie chor	Umysłowo chor.	Położnych	Wenerycznych
1. Powiatowa Kasa Chorych w Toruniu	408	225	144	15	1	20	3
2. Powiatowa Kasa Chorych w Chełmnie	30	15	9	2	1	3	-
3. Inne zakłady ubezpieczeń społecznych	18	9	6	1	-	2	-
4. Gminy miejskie i wiejskie -związki ubogich-	14	3	9	1	1	-	-
Osoby prywatne							
5. w klasie I.	29	18	7	-	-	3	1
6. w klasie II.	10	8	2	-	-	-	-
7. w klasie III.	18	15	2	-	-	1	-
8. Obowiązku ponoszenia kosztów pielęgnacyjnych nie stwierdzono w przypadkach	1					1	
razem	528	293	179	19	3	30	4

Wykaz szos bitych i brukowanyc

z wykonanych robót i wydatkowanych su

L. p.	Oznaczenie szos	Opis szos: długość mtr	szerokość w koronie mtr	szerokość jezdni mtr	rodzaj nawierzchni gruntowa bita brukowana	grubość nawierzchni mtr	Rodzaj wykonanej roboty	Miejsce odcinek gdzie prace wykonano
	A. Drogi państwowe.							
1	Toruń - Gronowo	14.107	8 m	5,50	bita	0,21 m	nowa powłoka i półbruczek	31,5 + 40-31,7 31,7 - 32,8
2	Toruń - Bielczyny	22.400	8 m	5,50	bita	0,21 m	nowa powłoka i półbruczek	8,9 - 9,3 15,8 - 16,2 20,1 - 21,0 9,4 - 9,8 10,1 - 10,8
	Razem A.	36.506	—	—	—	—	—	—
	B. Drogi wojewódzkie.							
1	Toruń - Czarnowo	23.430	8 m	5,50	bita	0,21 m	nowa powłoka	16,8 - 17,8 21,8 - 24,8
2	Chełmża - Węgorzyn	11.537	8 m	5,50	bita	0,21 m	łatanie dziur	0,0 - 11,5
8	Bielawy - Lubicz	5.403	8 m	5,50	bita	0,21 m	łatanie dziur	0,0 - 2,5 3,7 - 5,6
	Razem B.	40.387	—	—	—	—	—	—
	C. drogi powiatowe							
1	Toruń - Wybcz	19.925	8 m	5,50	bita	0,21 m	nowa powłoka	11,1 - 12,8
2	Ostaszewo - Mirakowo	7.271	7,0 i 7,50	5,50	bita i bruk	0,21 m	łatanie dziur	4,2 - 4,7
8	Zławieś - Dąbrowa	12.495	8 m	5,50	bita	0,21 m	nowa powłoka łatanie dziur	3,5 - 4,7 5,0 - 6,2
4	Chełmża - Rzęczkowo	13.217	3 m	5,50	bita	0,21 m	łatanie dziur	14,9 - 17
5	Wybcz - Nawra	5.278	7 m	5,50	bruk	0,21 m	naprawa bruku	15,8 - 16,0
6	Chełmża - Skąpe	5.284	8 m	5,50	b. i bruk	0,21 m	naprawa bruku	2,5 - 3,0
7	Łysomice - Lulkowo	1.160	7 m	5,50	bruk	0,21 m	wyrównanie latówki	0,0 - 1,160
8	Wilczy Młyn-Jedwabno	1.380	8 m	5,50	bita	0,21 m	żwir. jezdni	0,0 - 1,300
9	Pluskowęsy-Kiełbasin	7.487	8 m	5,50	bita	0,21 m	nowa powłoka łatanie dziur przełożenie bruku	7,4 - 9,1 9,1 - 14,5 14,5 - 14,9
10	Kończewice - Nawra	5.000	7,50 m	5,50	b. i bruk	0,21 m	naprawa bruku	3,4 - 3,7
11	Siemoń - Cichoradz	2.487	7,50 m	5,50	bita	0,21 m	łatanie dziur	0,0 - 2,2
12	Grzywna - Kuczwały - Sławkowo	4.210	8 m	5,50	b. i bruk	0,21 i 0,23 m	nowa powłoka nowy bruk i przełożenie br.	1,4 + 50 - 2,9 2,9 - 3,4 + 81 0,0 - 0,3
18	Kamionka - Morczyny	2.510	8 m	5,50	bita	0,21 m	łatanie dziur	0,5 - 0,6 0,8 - 0,9
14	Brzeźno - Turzno	3.915	7 m	5,50	bita	0,21 m	nowa powłoka	2,8 - 3,9
15	Wrocławki Papowo B.	4.787	8 m	5,50	b. i bita	0,21 m	naprawa bruku	15,2 - 18,5
	Razem C.	101.336	—	—	—	—	—	—
	D. budowa nowej drogi							
16	Pigża - Brąchnowo	1.235	8 m	5,50	bita	0,23 m	nowa budowa	—
	E. budowa nowych izbic przy moście w Złotorji.	szt. 4	—	—	—	—	—	—

w powiecie toruńskim oraz sprawozdanie

na budowę i utrzymanie dróg za rok 1928/29.

Długość odcinka drogi o nawierzchni uporządkowanej	Roboty wykonane			Zatrudniono			Wydatkowano na			Uwagi
	zużyto kamienia lub szutra	pobudow. (przebud) nawierz. drogow. bitej lub bruków	Uporządk. rowów	Robotnik. kwalifik.	Robotnik. niekwalifik.	Furmanek	robociznę i administrację	materjały	Razem	
klm	m/3	m/2	mb	dni	dni	dni	zł gr	zł gr	zł gr	
0,160	910,75	3850	2300	818	608 1/2	63 1/2	20305,00	45833,60	66138,71	
0,600										
0,375	1268,20	12938	—	1027 1/2	1822 1/2	258 3/4	45505,06	137500,49	183005,56	
0,900										
0,800										
1,081										
3.866	2178,20	16793	2300	1845 1/2	2431	322 1/4	65810,18	183334,09	249144,27	
1.000	1716,10	15750	4600	280	1724	51 1/2	18952,97	24641,18	43594,15	
3.500										
5.500	12,50	19250	1050	—	28	—	5423,99	1812,93	7236,92	
2.500										
1.900	126,50	15400	—	56	105	3	5524,45	6656,92	12181,87	
14.400	1855,10	50400	5650	336	1857	54 1/2	29901,41	33111,03	63012,44	
1.500	540,12	5250	39300	—	248	28	8704,57	15390,86	24095.43	
0.500	22 -	1750	—	—	34	3 1/2	10909,92	3281,22	14191,14	
1.200	426 -	4200	1200	—	451	26	12023,50	7161,82	19185,31	
1.200	43 -	4200								rekonstrukcja mostu w Lubiance 11966,72 zł.
2.100	13,1/2	7850	26600	1	193 1/2	11 1/2	6811,22	8375,60	15186,82	
0.200	48,75	700	10400	—	37 1/2	15	4861,20	3032,51	7893,71	
0.500	15 -	854	—	—	43	2	4402,29	2500,50	6902,79	
1.160	—	—	—	—	—	—	—	191,70	191,70	
1.800	—	—	—	—	—	—	—	198, -	198, -	
1.415										
1.100										
0.400	382,50	10439,5	300	8	335 1/2	16	9213,85	4251,60	13465,45	
0.300	14 -	1050	4600	—	19	2	4342,74	3300, -	7642,74	
2.200	26 -	7700	—	—	152 1/2	14	10158,04	3812,75	13970,79	
1.450										
0.531										
0.300	593 -	7983,50	3203	—	1200 1/2	71 1/2	24172,16	29360,42	43532,58	
0.02	1,25	21 -	—	—	—	—	294,18	--	294,18	
0.04										
1.100	250,25	3850	—	—	336	10	7520,43	5298, -	12728,26	
3.300	73 -	11550	—	—	220	66	5782,35	9420,91	15203,26	
21.822	2428,37	68348	86108	4	3275 1/2	265 1/2	99186,45	95485,88	194682,33	
1.285	1002 -	5497,5	1285	—	—	—	30835,23	21063, -	51898,23	roboty wykonał przedsiębiorca
—	—	—	—	—	—	—	4151,42	8300,11	12451,52	Izbice wykonał przedsiębiorca

Wykaz szkółek powiatowych

własności powiatu toruńskiego założonych celem dostarczenia drzewek na szosy powiatowe.

Miejscowość	Obszar	Kto zawiaduje szkółką	Kiedy założono szkółkę	Ilość drzewek a/owocowych b/ wiek: a	Ilość drzewek a/owocowych b/ wiek: b	Ilość drzewek a/innych b/ wiek: a	Ilość drzewek a/innych b/ wiek: b	Ile drzew ubyło	Powody ubytku: zasadzono	Powody ubytku: zmarzło	Powody ubytku: sprzedano	Stan w dniu 31.3.29.: owocowych	Stan w dniu 31.3.29.: innych	UWAGI
1.Lubianka klm 16,2	421	drożn.Zakierski	1895r	980	--	151	10-12	50%	-	75	-	410	76	
2.Lubianka klm 13,7	330	" Kaliszewski	1924r	-	-	736	4lata	50%	-	368	-	-	368	
3.Grzywna klm 20,4	679	" Lewandowski	1895r	-	-	1618	4 "	50%	-	809	-	-	809	
4.Grzywna klm 17,6	1156	" Lewandowski	1895r	-	-	4866	4 "	50%	-	2433	-	-	2433	
5.Ostaszewo wybud. klm 15,0	989	" Rogowski	1895r	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6.Grębocin	5872	drog.Chrzanowski	1896r	-	-	1230	8-15	50%	-	615	-	-	615	
						8601				4300		410	4301	

W y k a z   s t a t y s t y c z n y ,

zakładowej opieki społecznej osób pochodzących wzgl.przynależnych do powiatu toruńskiego za czas od 1.4.1928 r.do 31.3.1929 r.

Miesiąc	W roku sprawozdawczym utrzymywano : W Zakładzie Psychjatrycznym w Świeciu	w Zakładzie Psychjatrycznym w Kocborowie	W Krajowym Zakładach Opieki Społecznej w Wejherowie: umysł. chor.	W Krajowym Zakładach Opieki Społecznej w Wejherowie: głuchoniemych	W Zakładzie Ociemniałych w Bydgoszczy
Kwiecień 1928	24	10	4	2	3
maj "	25	10	4	2	3
czerwiec "	25	10	4	2	3
lipiec "	26	10	4	2	2
sierpień "	26	10	4	2	2
wrzesień "	26	10	4	3	2
październik "	26	10	4	3	2
listopad "	26	10	4	3	2
grudzień "	26	10	4	3	2
styczeń 1929	28	13	4	3	2
luty "	29	12	4	3	2
marzec "	29	13	4	3	2
przeciętnie w miesiącu	26	10	4	3	2
Całoroczne koszta pielęgnacji wynoszą:	15970,60	7506.30	2264.10	1617.-	850.-
Z tego ponosił: a)powiat	10541.-	5378.40	1509.40	1078.-	566.68
b)związki ubogich	5429.60	2127,90	754,70	539.00	283.32

Poza tymi wydatkami poczynił powiat następujące wydatki:

a)na opiekę nad macierzyństwem 900.-zł.

b)na walkę z bezrobociem łącznie z zatrudnieniem bezrobotnych przy usuwaniu śniegu z dróg powiatowych 24300.-zł.

c)na leczenie,pogrzeby i doraźne zapomogi ubogich 1724,59zł.

razem: 26324,59 zł.

W Y K A Z S T A T Y S T Y C Z N Y

ochotniczych straży pożarnych w powiecie toruńskim, -

L. p.	Siedziba straży pożarnej	Rok założenia	Ilość członków czynnych	Ilość członków wspieraj.	Jakie sprzęty pożarnicze stoją do dyspozycji/podać także czy straż jest umundurowana kompletnie czy częściowo	Ile razy straż była czynną przy pożarze	Ilość odbytych ćwiczeń praktycznych
1.	Brąchnowo	1928	9	12	1 sikawkę na kołach 2 bosaki 1 drabina. Straż nieumundurowana.	1	12
2.	Biskupice	1928	14	–	sikawka konna, drabina, 1 bosak,	2 razy	1 raz ćwiczenia
3.	Chełmża	1868	24	60	1 drabina mech. 4 " hakowe 1 " przystawna 1 wózek do węży 1 wóz ratunkowy 1 płachta ratun. 2 sikawki i węże. Umundurowanie jest nie kompletne.	6	22
4.	Dźwierzno	1927	14	–	sikawka ręczna z wężem, drabinka, beczka jednokonna. Straż umundurowana komplet.	4	12
5.	Grabie	1926	18	32	sikawka, węże, hufa do wody, 3 bosaki, 1 drabina i 1 linka.	6 razy	w miesiącu raz
6.	Gostkowo	1923	20	14	1 sikawka, 1 drabina, 2 beczkowozy, 5 bosaków, 1 topór duży, 4 toporki, 1 wiadro, 1 linka, częściowo umundurowanie.	1928 4 razy	1928 7 razy
7.	Grębocin	1927	20	23	sikawka z wężami i przyborami, 2 beczki, 4 koł. węże tłoczne nie dostateczne a ssące za krótkie, 1 linka ratunk. 10 mtr., 5 toporów strażackich, 4 wiadra do wody, umundurowanie częściowe, 3 bosaki,	2 razy	raz w miesiącu

L. p.	Siedziba straży pożarnej	Rok założenia	Ilość członków czynnych	Ilość członków wspierających	Jakie sprzęty pożarnicze stoją do dyspozycji/podać także czy straż jest umundurowana kompletnie, czy częściowo	Ile razy straż była czynną przy pożarze	Ilość odbytych ćwiczeń praktycznych
8.	Kozibór	1927	12	20	ż a d n e	1	2
9.	Lubianka	1912	14	-	sikawka konna, 2 beczki do wody na kołach, 1 drabina, 1 bosak, umundurowanie tylko częściowe	4 razy	w roku 10
10.	Lubicz	1925	20	3	1 sikawka czterokołowa, 2 drabinki przystawne, 2 bosaki, 3 oskadry	w 1928r. 1	24
11.	Łążyn	1926	14	-	sikawka konna 2 bexzki konne	2 razy	1 raz
12.	Podgórz	1886	22	60	1 sikawka konna 1 " ręczna 1 wóz narzędziowy 3 kufy, 130 mtr. węży, 3 drabiny hakowe, 1 drabina mechaniczna, 1 drabina przystawna, 2 bosaki, 30 kompl. mundurów.	w roku 1928 czynna 3 razy	1928 ćwiczeń 27
13.	Popioły	1927	24	--	sikawka na kołach, węże w komplecie i 2 bosaki	2 razy 1928r.	jeden raz w tygodniu
14.	Rzęczkowo	1929	22	12	1 sikawka, straż nie umundurowana	--	2 razy
15.	Rudak	1925	19	12	1 sikawka konna 1 beczkowóz, 1 drabina hakowa, 1 drabina przystawna 2 bosaki, 2 wiadra, 40 mtr. węża prądowego, - mtr. węża ssawego, 2 duże topory, 4 małe topory, 3 trąbki alarmowe, 14 mtr. linki, 20 kompletnych umundurowań strażackich.	2 razy	12 - 1 konkursowe w Chełmży

L. p.	Siedziba Straży Pożarbej	Rok założenia	Ilość członków czynnych	Ilość członków wspierając.	Jakie sprzęty pożarnicze stoją do dyspozycji (podać także, czy straż jest umundurowana kompletnie, czy częściowo	Ile razy straż była czynna przy pożarze	Ilość odbytych ćwiczeń praktycznych
16.	Rogowo Rogówko	1910	18	1	Sikawka z przyborami niekompletnemi, w krótce będą uzupełnione z subwencji. Straż nieumundurowana.	1928 nie była czynna	raz w miesiącu
17.	Stawki	1925	20	6	1 sikawka konna 2 kufy dwukołowe do wody, 2 drabiny hakowe, 1 drabina przystawna, 40 mtr. węża prądowego, 2 mtr. węża ssawego, 3 wiadra, 3 bosaki, 3 trąbki alarmowe, 1 sygnałówka, 4 małe topory, 20 kompletnych umundurowań strażackich.	2 razy	12 1 konkursowe w Chełmży
18.	Siemoń	1925	28	4	Sikawka konna, cztery kołowa, 2 drabiny hakowe, 2 wiadra, 2 bosaki, 30 mtr. węża tłocznego.	7 razy	12
19.	Warszewice	1928	20	-	Sikawka, wóz, 2 kufy, drabiny -nieumundurowana-	1928r. 4 razy	6
20.	Zajączkowo	1929	10	10	Sikawkę komplet 2 beczki do wody, bez umundurowania.	--	żadnych
21.	Zelgno	1928	12	3	Sikawka komplet 2 beczki do wody, umundurowaniw częściowe	nie było	"
22.	Zamek - Bierzgłowski	1905	służba folwarczna		Sikawka konna, czterokołowa kufa do wody	6 razy	--

Wykaz spółek wodnych

działających na terenie powiatu toruńskiego, obejmujący czas od 1 kwietnia 1928r do 31 marca 1929r.

Nr. b.	Nazwa spółki	Siedziba miejscowość	Zadanie spółki	Czynność spółki rozciąga się na następujące miejscowości	Spółka obejmuje obszar ha	Data statutu	Ilość członków należących do spółki	Nazwisko i imię stan, zawód i miejsce zamieszkania przewodniczącego spółki
1.	Spółka drenarska „Nawra-Wybcz"	Nawra	Utrzymywanie urządzeń drenarskich i odpływowych w porządku	Nawra, Wybcz, Wybczyk, Przeczno, Dębiny i Wymysłowo	1818,0000	24. 8. 1898	3	Sczaniecki Jan w Nawrze
2.	Spółka drenarska „Grębocin"	Grębocin	jak wyżej	Grębocin	295,0200	14.8. 1904	30	Piasecki, Grębocin
3.	Spółka wodna „Przysiek"	Przysiek	Utrzymywanie odwadniających w porządku	Przysiek, Błoto i Rozgarty	33,6400	13.1. 1907	8	Neuman, w Przysieku
4.	Spółka wodna „Otłoczyn"	Otłoczyn	jak wyżej	Otłoczyn	166,6700	7.8. 1908	30	Fr. Dolatowski w Otłoczynie
5.	Spółka wodna „Zelgno"	Zelgno	jak wyżej	Zelgno, Liznowo, Dźwierzno i Zajączkowo	134,5760	12.X. 1911	39	Domachowski w Zelgnie
6.	Spółka wodna „Kiełbasin - Zalesie"	Zelgno	jak wyżej	Kiełbasin, Zelgno i Zalesie	240,6071	20.5. 1913	14	Mellin Zygmunt w Kuczwałach

Nr. b.	Nazwa spółki	Siedziba miejscowość	Zadanie spółki	Czynność spółki rozciąga się na następujące miejscowości	Spółka obejmuje obszar ha	Data statutu	Ilość członków należących do spółki	Nazwisko i imię stan, zawód i miejsce zamieszkania przewodniczącego spółki
7.	Spółka drenarska „Papowo - Toruńskie"	Papowo Toruńskie	Utrzymywanie odwadniających w porządku	Papowo Toruńskie i Gostkowo	156,9175	22.4. 1913	5	Ks.prob.Hasse w Papowie Tor.
8.	Spółka wodna „Papowo - Toruńskie"	Papowo Toruńskie	jak wyżej	Papowo Toruńskie i Łysomice	17,5491	31.8. 1920	21	Stachowski w Papowie Tor.
9.	Spółka wodna „Struga Toruńska pow.jez. mlewskiego"	Kamionka	jak wyżej	Kiełbasin, Morczyny, Nowydwór, Lipowiec Kamionka i Grodno	105,6095	24.6. 1921	21	Jankowski Jan w Morczynach
10.	Spółka drenarska „Papowo - Tor.-Zachód"	Papowo Tor.	Wykonanie drenowania	Papowo Toruńskie	294,9337	30.6. 1926	46	Ks.prob.Hasse w Papowie Tor.
11.	Spółka drenarska „Nawra - Bogusławki"	Nawra	jak wyżej	Nawra i Bogusławki	217,994	10.9. 1926	10	Sczaniecki Jan w Nawrze
12.	Spółka wodna „Czarnebłoto"	Czarnebłoto	Wykonanie regulacji odpływów	Czarnebłoto, Szerokie i Gutowo	342,6703	26.9. 1927	78	Czachorowski Fr. w Czarnembłocie
13.	Spółka drenarska „Warszewice - Brąchnowo"	Brąchnowo	Wykonanie drenowania	Brąchnowo, Brąchnówko, Warszewice i Kończewice	506,9300	10.4. 1928	25	Czarliński Lech w Brąchnówku

Informacja statystyczna

o wyniku wyborów do Rad Gminnych w powiecie toruńskim przeprowadzonych w marcu 1929r.

Wybory przeprowadzono w tylko 14 gminach.

W 40 gminach nie przeprowadzono formalnych wybor gdyż wpłynęło tam tylko po 1 liście kandydatów.

W 15 gminach niema rad gminnych, tam także nie pr prowadzono wyborów.

Do głosowania było uprawnionych /w 54 gminach/ 12366 osób. W 14 gminach, w których przeprowadzono wybory, by uprawnionych do głosowania 4347. Głosowało 3273, w tem 1582 biet. Ważnych głosów oddano 3264.

W 54 gminach wybrano 617 kandydatów, z tych 256 p nownie.

Z wybranych są w wieku do 30 lat - 36, od 30-40 162, od 40-50 lat - 179, powyżej 50 lat 284. Według wyznania 481 katolików, 136 ewangelików; według narodowości 477 polak 140 niemców.

578 wybranych ma wykształcenie elementarne, 35 wy kształcenie średnie, 3 wyższe, 1 jest analfabeta.

Według zawodu dzielą się wybrani następująco: 40 urzędników państwowych, samorządowych i innych, 1 duchown 9 rolników większych, 419 rolników drobnych, 57 samodzielnyc przemysłowców, rzemieślników itp., 16 samodzielnych rękodzie ników, 71 robotników i 4 z innych zawodów.

Pod względem politycznym należą:

141 do Stronnictwa Narodowego,
78 do Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem,
1 do Chrześcjańskiej Demokracji,
44 do Narodowej Partji Robotniczej /prawica/,
97 do Polskiego Stronnictwa Ludowego Piast,
9 do Polskiego Stronnictwa Ludowego Wyzwolenie,
32 do Polskiej Partji Socjalistycznej,
75 bezpartyjnych,
140 do stronnictw niemieckich.

Skład członków zarządu

w gminach wiejskich powiatu toruńskiego.

Nr. b.	Gmina	Ilość mieszkań.	Nazwiska i imiona sołtysa	I. ławnika	II. ławnika	zastępcy ławnika
1.	Bielczyny	339	Wilkowski Jan	Jakubowski Antoni	Wózek Feliks	Kuzimski Józef
2.	Bierzgłowo	403		Kwiatkowski Juljan	Krużewski Alojzy	
3.	Biskupice	490	Kujawski Marcin	Marek Józef	Cumbrowski Józef	Noworacki Marcel
4.	Bogusławki	158	Właśniewski Bronisław	Wiśniewski Bolesław	Wiśniewski Antoni	Ziółkowski Konstanty
5.	Brąchnowo	757			Wierzbicki Adam	Cymer Jan
6.	Brzeczka	510	Polanowski Ignacy	Nawra Apolinary	Jasiecki Walenty	Nowak Józef
7.	Brzoza	173	Kroening Władysław	Jezierski Teofil		Polanowski Ludwik
8.	Chrapice	127	Mortyński Alojzy		Wiśniewski Franciszek	Lipiński Bolesław
9.	Czarnebłoto	549	Szuba Sta-		Czachorowski Franciszek	
10.	Czarnowo	458		Nichterlein Juljusz	Sturmowski Józef	Cimoch Józef
11.	Cegielnik	302	Dziadowiec Stanisław	Markowski Franciszek		Tomczyk Stanisław
12.	Dębiny	462				
13.	Dziemiony	261	Bryk Jakób	Michalski Franciszek	Domachowski Franciszek	Zaharek Józef
14.	Folgowo	166	Łęgowski Stanisław	Nowakowski Wojciech	Cieślewicz Antoni	Frank Jan
15.	Górsk	380	Karczewski Franciszek	Gałuszewski Franciszek		Pietruszewski Zygmunt
16.	Gostkowo	424		Rudnicki Tadeusz	Woziwoda Stanisław	Mot-yka Wojciech
17.	Grabowiec	228			Anuszewski Bolesław	
18.	Grębocin	1487	Ott Bronisław	Śmieszny Antoni	Gierszyński Jan	Strzelecki Jan
19.	Grzywna	733	Gołumski Bolesław		Kamiński Bolesław	Olejnik Józef
20.	Gutowo	293	Łapiński Jan	Andula Paweł		Marks Wilhelm
21.	Grabie		Mierzwicki Wojciech	Nowakowski Jan	Gołaszewski Antoni	Żrąbkowski Michał

Nr. b.	Gmina	Ilość mieszk.	Nazwiska i imiona sołtysa	I. ławnika	II. ławnika	zastępcy ławnika
22.	Kamionka	517	Zieliński Jan	Lemański Józef	Kalinowski Bolesław	Leske Bolesław
23.	Kaszczorek	410	Wilmanowicz Władysław	Wiśniewski Wacław	Anusiak Franciszek	Ziółkowski Teodor
24.	Kopanino	157				
25.	Kończewice	392	Młodzianowski Jan	Smykowski Franciszek	Jaworski Andrzej	Nowak Franc.
26.	Kozibór	145		Jaworski Antoni		
27.	Łążyn	844	Maćkiewicz Kazimierz	Lesiński Piotr	Noworacki Piotr	Czajkowski Tomasz
28.	Lubianka	605				
29.	Lubicz	1100			Piórkowski Bolesław	Nawrocki Ignacy
30.	Lulkowo	443			Ossowski Mateusz	
31.	Liznowo	202	Grąbkowski Ignacy	Czapla Andrzej	Moryto Władysław	Sołtys Wojciech
32.	Mała Nieszawka	263		Mirek Franciszek	Musiał Władysław	Rokicki Adam
33.	Mała Zławieś	458	Ostrowski Michał	Zwolak Antoni		Sułkowski Jakób
34.	Młyniec	606				
35.	Nieszawka	230		Kruszek Wincenty	Riemer Rudolf	Lose Ludwik
36.	Nowa Chełmża	147	Zieliński Józef	Krzemiński Kazimierz	Filuś Władysław	Piekarz Jan
37.	Nowa-Wieś	191		Anusiak Jan	Stefanowski Jan	
38.	Otłoczyn	348	Faleńczyk Józef	Dorenda Władysław	Kordowski Jan	Kwiatkowski Józef
39.	Papowo Bisk.	343	Szpankiewicz Józef	Smól Wojciech	Sowiński Antoni	Zaharek Władysław
40.	Papowo Tor.	670	Kowalski Józef	Kuban Karol	Łydziński Stefan	Łukiewski Jan
41.	Pędzewo	462		Okraska Franciszek	Rozwadowski Konstanty	Tomczyński Władysław
42.	Piaski	475				
43.	Pieczenia	257	Gołaszewski Juljan	Nadolny Robert	Duszyński Bolesław	Polanowski Jan
44.	Popioły	232	Jasiecki Francuszek	Polanowski Ignacy	Wegnerowski Władysław	Paczkowski Józef
45.	Rogówko	345	Kusiora	Kusiora Jan	Garda Franciszek	Jaworski Maks.

Nr. b.	Gmina	Ilość mieszk.	Nazwiska i imiona sołtysa	I. ławnika	II. ławnika	zastępcy ławnika
46.	Rogowo	302	Schedler Ludwik	Kołodziej Antoni	Szczepanowski Dawid	Foth Fryderyk
47.	Rozgarty	273	Żelek Józef	Hondczak Stanisław		Nieradke Jakób
48.	Rubinkowo	320	Wąz Jan	Nowak Franciszek	Kowalski Franciszek	Ziemba Leon
49.	Rudak	927	Dąbrowski Stanisław	Rosiński Kazimierz	Narzyński Franciszek	Zieliński Bolesław
50.	Rzęczkowo	918	Jeliński Franciszek	Chojnacki Ludwik	Gretkowski Bolesław	Balicki Teodor
51.	Siemoń	1045	Janiszewski Ksawery	Czajkowski Józef	Urbański Jan	Kowalski Franciszek
52.	Silno	352				
53.	Skąpe	605	Paczkowski Jan	Odejewski Jan	Żurek Teodor	Kwella Jan
54.	Skłudzewo	328		Marchlik Władysław		
55.	Smolnik	29	Skrzyniarz Franciszek			
56.	Smolno	121			Jahnke Artur	Müller August
57.	Stanisławka	108		Miłek Wincenty	Haberer Robert	Janke Erich
58.	Stary Toruń	158			Lewandowski Aleks.	
59.	Staw	232	Wygocka Stanisława	Kłos Bolesław		Berkowski Wiktor
60.	Stawki	725		Merciński Leon	Jarzyna Józef	Uske Władysław
61.	Świerczyny	150	Krużyński Maksym.		Waś Edward	Filcek Leon
62.	Toporzysko	420	Król Jan	Rutyna Andrzej	Nichterlein Karol	
63.	Wrzosy	884	Ruszkowski Kazimierz	Jagielski Antoni	Ulawski Feliks	Gancarz Michał
64.	Wielka - Nieszawka	298		Szynkowski Bolesław		
65.	Wielka - Zławieś	214				
66.	Zajączkowo	215	Hołuj Piotr	Bładek Jan	Kornas Michał	
67.	Zelgno	398			Cybula Jan	Krzemień Wicenty
68.	Złotorja	668	Karmiński Stanisław	Dąbrowski Franciszek		Trzciński Władysław
69.	Zarośle-	281	Mazur Andrzej		Czachowa Paweł	Zittlau Maks

Wykaz obrotów kasowych

w gminach wiejskich powiatu toruńskiego
za okres gospodarczy 1928/9.

Nr. bież.	N a z w a gminy	Budżet przewidywał w wydatkach i dochodach sumę zł	Rzeczywiście wpłynęło zł	Rzeczywiście wydano zł	Rachunek zamyka + nadwyżką -.niedoborem zł	Subwencji udzielono zł
1.	Bielczyny	3252,-	3240,27	3004,27	+ 236,-	900,-
2.	Bierzgłowo	2437,-	3672,07	3396,28	+ 275,79	
3.	Biskupice	3160,-	4026,29	3476,76	+ 549,53	
4.	Bogusławki	808,-	812,88	719,66	+ 93,22	500,-
5.	Brąchnowo	4754,-	3565,51	2456,72	+1108,79	1500,-
6.	Brzeczka	2606,-	2092,27	2061,83	+ 30,44	
7.	Brzoza	2119,-	3324,28	3159,29	+ 164,99	2500,-
8.	Chrapice	763,-	832,46	841,29	- 8,83	
9.	Czarnebłoto	2330,-	2724,73	2650,10	+ 74,63	
10.	Czarnowo	4500,-	3564,06	4085,-	- 520,94	900,-
11.	Cegielnik	1106,-	1113,65	1113,65		
12.	Dębiny	2651,-	3501,78	4078,29	- 576,51	1000,-
13.	Dziemiony	6820,-	8474,68	6544,84	+1929,84	
14.	Folgowo	1493,-	1918,07	1736,99	+ 181,08	
15.	Górsk	3298,-	4527,52	3569,94	+ 957,58	
16.	Gostkowo	5084,-	7204,44	7809,21		604,77
17.	Grabowiec	2132,-	2126,75	1911,45	+ 215,30	500,-
18.	Grębocin	7121,-	7587,42	6520,01	+1067,41	
19.	Grzywna	4662,-	5179,88	5047,22	+ 132,66	2081,50
20.	Gutowo	1924,-	1986,62	2035,37	- 48,75	500,-
21.	Grabie	2288,-	2290,99	2383,61	- 92,62	
22.	Kamionka	3658,-	3870,70	3905,63	- 34,93	1100,-
23.	Kaszczorek	1842,-	1536,75	1774,02	- 237,27	500,-
24.	Kopanino	1579,-	1276,08	1250,93	+ 25,15	800,-
25.	Kończewice	1732,-	6728,49	6644,75	+ 83,74	2200,-
26.	Kozibór	1137,-	1453,34	1217,55	+ 235,79	1432,-
27.	Łążyn	3287,-	3602,26	4027,55	- 425,29	
28.	Lubianka	5694,-	14465,30	15052,26	- 586,96	
29.	Lubicz	4657,-	7369,03	7197,55	+ 171,48	1600,-
30.	Lulkowo	5955,-	9317,22	8976,53	+ 340,69	1066,70
31.	Liznowo	1620,-	2101,66	1667,71	+ 433,95	
32.	M.Nieszawka	652,-	740,59	584,01	+ 156,58	
33.	M.Zławieś	1581,-	1358,29	1863,10	- 504,81	300,-
34.	Młyniec	1952,-	1838,93	1832,18	+ 6,80	

Nr. bież.	N a z w a gminy	Budżet przewidywał w wydatkach i dochodach sumę zł	Rzeczywiście wpłynęło zł	Rzeczywiście wydano zł	Rachunek zamyka ± nadwyżką - niedoborem zł	Subwencji udzielono zł
35.	Nieszawka	3072,-	3817,74	3731,53	± 86,21	700,-
36.	Nowa Chełmża	1035,-	1434,06	1434,06		800,-
37.	Nowa-Wieś	1318,-	1369,-	1369,-		
38.	Otłoczyn	3156,-	4112,49	4144,21	- 31,72	511,-
39.	Papowo Bisk.	3106,-	8961,06	10206,86	-1245,80	
40.	Papowo Tor.	5685,-	6332,21	6730,04	- 397,83	4000,-
41.	Pędzewo	3393,-	4392,73	3835,63	± 557,10	
42.	Piaski	2729,-	2607,84	2355,80	± 252,04	1200,-
43.	Pieczenia	995,-	919,15	929,83	- 10,68	80,-
44.	Popioły	2133,-	3190,64	3534,13	- 343,49	1800,-
45.	Rogówko	3180,-	3399,31	3022,90	± 376,41	
46.	Rogowo	2258,-	2052,61	2086,56	- 33,95	
47.	Rozgarty	860,-	1122,91	1324,-	- 201,09	
48.	Rubinkowo	2560,-	2484,50	2622,07	- 137,57	1800,-
49.	Rudak	5474,-	5575,86	5575,86		2723,89
50.	Rzęczkowo	5100,-	6451,87	6584,98	- 133,11	1000,-
51.	Siemoń	6088,-	5527,99	5861,44	- 333,45	2400,-
52.	Silno	3053,-	2963,54	2956,68	± 6,86	1500,-
53.	Skąpe	5353,-	6538,-	8436,-	-1898,-	500,-
54.	Skłudzewo	3469,-	4780,67	4279,12	± 501,55	
55.	Smolnik	423,-	320,50	296,55	± 24,05	140,-
56.	Smolno	944,-	721,36	754,57	- 33,21	
57.	Stanisławka	495,-	502,18	507,06	- 4,88	180,83
58.	Stary Toruń	1252,-	1993,38	1798,41	± 194,97	
59.	Staw	2144,-	2732,38	2638,31	± 94,07	300,-
60.	Stawki	3857,-	3586,06	3491,14	± 94,92	1000,-
61.	Świerczyny	1538,-	1627,11	1604,46	± 22,65	813,99
62.	Toporzysko	1596,-	2539,62	2297,60	± 242,02	300,-
63.	Wrzosy	3077,-	2969,17	2702,83	± 266,34	1950,-
64.	W.Nieszawka	3142,-	3527,29	3496,92	± 30,37	1000,-
65.	W.Zławieś	1820,-	2316,14	2161,05	± 155,09	800,-
66.	Zajączkowo	3317,-	4330,51	3532,96	± 797,55	
67.	Zelgno	5712,-	8915,66	5660,40	±3255,26	
68.	Złotorja	4274,-	4201,56	4164,52	± 37,04	2725,-
69.	Zarośle Cienkie	983,-	1075,69	1071,44	± 4,25	300,-

Porównawcze zestawienie

dochodów i wydatków gmin wiejskich według budżetów z lat 1914 i 1929.

Nr. bież.	N a z w a gminy	W roku 1914 przewidywał budżet w dochodach: i w wydatkach mkn	Z tej kwoty płacono podatku powiatowego mkn	Na rok 1929 przewiduje budżet w dochodach i wydatkach złotych
1.	Bielczyny	4.872,-	1.120,-	4.245,79
2.	Bierzgłowo	4.575,-	1.050,-	2.170,76
3.	Biskupice	2.721,-	700,-	3.929,-
4.	Bogusławki	1.635,-	370,-	1.099,-
5.	Brąchnowo	6.640,-	1.260,-	4.846,60
6.	Brzeczka	3.800,-	745,-	2.945,-
7.	Brzoza	3.600,-	980,-	1.491,37
8.	Chrapice	1.843,96	500,-	982,-
9.	Czarnebłoto	3.226,-	880,-	2.388,-
10.	Czarnowo	6.942,-	3.080,-	4.945,-
11.	Cegielnik			1.237,63
12.	Dębiny	5.499,-	1.235,-	3.153,20
13.	Dziemiony	5.670,-	915,-	7.025,-
14.	Folgowo	3.014,-	785,-	1.500,-
15.	Górsk	7.620,-	2.560,-	3.676,15
16.	Gostkowo	7.640,-	1.710,-	5.791,37
17.	Grabowiec	2.075,-	710,-	2.252,96
18.	Grębocin	17.862,-	5.370,-	8.311,01
19.	Grzywna	8.335,-	2.740,-	6.656,62
20.	Gutowo	4.638,-	860,-	1.835,05
21.	Grabie			2.796,88
22.	Kamionka	6.320,-	1.880,-	4.920,97
23.	Kaszczorek	3.736,-	825,-	2.668,83
24.	Kopanino	1.228,-	320,-	1.595,66
25.	Kończewice	3.413,-	900,-	2.363,87
26.	Kozibór	1.443,-	415,-	1.237,89
27.	Łążyn	7.377,-	1.740,-	3.842,13
28.	Lubianka	6.765,33	1.525,-	7.847,75
29.	Lubicz	14.850,79	3.630,-	7.837,95
30.	Lulkowo	6.609,-	2.200,-	6.025,-
31.	Liznowo	2.752,-	750,-	2.240,-
32.	M.Nieszawka	1.470,-	280,-	649,-
33.	M.Zławieś	2.800,-	710,-	1.837,62
34.	Młyniec	3.589,-	1.025,-	1.791,54

Nr. bież.	N a z w a gminy	W roku 1914 przewidywał budżet w dochodach i w wydatkach mkn	Z tej kwoty płacono podatku powiatowego mkn	Na rok 1929 przewiduje budżet w dochodach i w wydatkach złotych
35.	Nieszawka	4.580,-	1.900,-	3.417,28
36.	Nowa Chełmża	1.570,19	405,-	1.245,-
37.	Nowa-Wieś	2.448,-	535,-	1.213,45
38.	Otłoczyn	4.019.04	775,-	3.207,20
39.	Otłoczynek	585,-	215,-	
40.	Papowo Bisk.	4.400,-	1.530,-	3.811,24
41.	Papowo Tor.	7.748,75	2.440,-	8.424,34
42.	Pędzewo	5.675,47	1.780,-	4.363,75
43.	Piaski	17.055,-	8.500,-	2.865,-
44.	Pieczenia	2.961,17	540,-	1.068,90
45.	Popioły			2.849,37
46.	Rogówko	7.118,43	1.480,-	3.164,08
47.	Rogowo	4.546,79	1.310,-	2.168,-
48.	Rozgarty	1.085,-	285,-	927,-
49.	Rudak	14.870,-	4.999,-	4.084,32
50.	Rzęczkowo	7.784,-	2.670,-	7.187,40
51.	Rubinkowo			2.525,81
52.	Siemoń	9.414,80	1.960,-	6.313,54
53.	Silno	2.512,83	700,-	3.076,68
54.	Skąpe	9.250,-	1.980,-	6.349,06
55.	Skłudzewo	4.529,-	1.390,-	3.582,23
56.	Smolnik	226,76	65,-	235,55
57.	Smolno	2.620,58	1.195,-	907,25
58.	Stanisławka	1.490,-	280,-	588,30
59.	Stary Toruń	2.970,-	1.285,-	1.536,50
60.	Staw	3.560,-	850,-	2.603,60
61.	Stawki	9.491,50	3.100,-	3.036,95
62.	Świerczyny	1.822,14	615,-	1.852,82
63.	Toporzysko	4.062,-	1.330,-	2.221,80
64.	Wrzosy	5.841,79	1.261,79	4.153,43
65.	W.Nieszawka	4.382,-	1.465,-	3.324,70
66.	W.Zławieś	3.960,-	1.540,-	2,159,70
67.	Zajączkowo	3.328,-	646,-	4.275,87
68.	Zelgno	5.545,-	1.412,-	8.219,69
69.	Złotorja	3.611,70	1.070,-	3.959,31
70.	Zarośle Cienkie	1.483,-	370,-	1.140,57

Z a m k n i ę c i e

kas wójtostw powiatu toruńskiego za okres gospodarczy 1928/9.

Nr	Nazwa obwodu	Wydatki		Dochody		Rachunek zamyka + nadwyżką - niedoborem
		preliminowano zł	wydano zł	preliminowano zł	wpłynęło zł	
1.	Brzezinko	1929,-	1745,74	1929,-	2514,75	+ 769,01
2.	Cichoradz	2004,68	2113,13	2004,68	2466,27	+ 353,14
3.	Grzywna Szl.	2550,-	2433,36	2550,-	2516,11	+ 82,75
4.	Gutowo	2.158,40	2394,20	2158,40	2396,92	+ 2,72
5.	Górsk	2052,-	2298,58	2052,-	2361,15	+ 62,57
6.	Kucborek	2500,-	3442,10	2500,-	3176,02	- 266,08
7.	Kończewice	1350,-	1475,05	1350,-	1529,50	+ 54,45
8.	Lubicz	1810,-	1809,55	1810,-	1928,20	+ 118,65
9.	Lulkowo	3400,-	3726,31	3400,-	3823,47	+ 97,16
10.	Lubianka	1100,-	1100,-	1100,-	1160,-	+ 60,-
11.	Lipniczki	1700,-	1821,81	1700,-	1622,24	- 199,57
12.	Nieszawa	2100,-	1891,09	2110,-	2425,15	+ 534,06
13.	Otłoczyn	3440,-	3096,41	3440,-	3199,52	+ 103,11
14.	Papowo	2200,-	2227,85	2200,-	2677,74	+ 449,89
15.	Rzęczkowo	1951,20	1731,09	1951,20	1794,60	+ 63,51
16.	Różankowo	1865,-	1715,28	1865,-	2093,13	+ 377,85
17.	Stawki	5587,35	4841,15	5587,35	5407,56	+ 566,41
18.	Sławkowo	950,-	854,61	950,-	1299,04	+ 444,43
19.	Wybcz	1084,98		1084,98		
20.	Zelgno	1900,-	1922,95	1900,-	1899,97	- 22,98
21.	Zławieś	1854,-	2164,26	1854,-	2353,06	+ 188,80
22.	Złotorja	2600,-	1651,75	2600,-	2667,07	+ 15,32

Wykaz obwodów wójtowskich

Nr. bież.	Nawza obwodu wójtowskiego obszar w ha i ilość dusz	Do obwodu należą następujące gminy i obszary dworskie	gmina obszar dworsk	ilość dusz	a/ w ó j t a Nazwisko i imię
1.	Brzezinko	Brzezinko	ob.dw.	203	
		Młyniec	gmina	579	
	2894 ha	Jedwabno	ob.dw.	166	b/Koźlikowski Franciszek
	1309 dusz	Gronowo	ob.dw.	245	
		Gronówko	ob.dw.	116	
2.	Cichoradz	Siemoń	gmina	1076	a/Dynasiński Mikołaj
		Siemoń	ob.dw.	75	
	2402 ha	Cichoradz	ob.dw.	200	b/Janiszewski Ksawery
	1743 dusz	Gierkowo z Otowicami	ob.dw.	392	
3.	Grzywna Szlach.	Brąchnowo	gmina	839	a/ Monarski Jan
		Brąchnówko	ob.dw.	176	
	2834 ha	Browina	ob.dw.	176	b/Zwierski Stanisław
	2412 dusz	Grzywna Bisk.	ob.dw.	115	
		Grzywna	gmina	787	
		Grzywna Szl.	ob.dw.	95	
		Kowróz	ob.dw.	185	
		Kowróżek	ob.dw.	40	
4.	Gutowo	Gutowo	gmina	302	a/ Jędrzejkowski Bronisław
		Gutowo	ob.dw.	6	
	3483 ha	Zaroś-le-Cienkie	gmina	287	
	1568 dusz	Szerokie	ob.dw.	85	
		Czarnebłoto	gmina	603	
		Cegielnik	gmina	285	
5.	Górsk	Górsk	gmina	348	a/ Jędrzejkowski Bronisław
		Rozgarty	gmina	243	
	3828 ha	Smolno	gmina	108	
	1416 dusz	Przysiek	ob.dw.	157	
		Stary Toruń	gmina	141	
		Pędzewo	gmina	419	
6.	Kucborek	Papowo Bisk.	gmina	377	a/ Paczkowski Jan
		Folgowo	gmina	158	
	3834 ha	Papowo Dom.	ob.dw.	238	b/ Waligóra Władysław
	2237 dusz	Staw	gmina	211	
		Bielczyny	gmina	383	
		Skąpe	gmina	626	
		Chrapice	gmina	97	
		Nowa Chełmża	gmina	147	
7.	Kończewice	Kończewice	gmina	400	a/ Sczaniecki Jan
		Kończewice	ob.dw.	275	
	2779 ha	Bogusławki	gmina	152	b/ Znaniecki Leon
	1645 dusz	Warszewice	ob.dw.	263	
		Nawra	ob.dw.		
8.	Lub	Lubicz	gmina	1027	a/ Olszewski Maksymiljan
		Kaszczorek	gmina	413	
	2786 ha	Bielawy	ob.dw.	92	b/ Śmieszny Antoni
	1786 dusz	Rubinkowo	gmina	254	

b/ zastępcy wójta stan wzgl. zawód	Miejsce zamieszkania	a/Data dekretu nominacyjnego i Ldz. b/Data wprowadzenia w urząd	Kadencja upływa dnia	Czy stały czy komisaryczny
właściciel	Młyniec	a/10.1.28.ldz.IV.E. 9995/27 b/21.1.1928r	a/ i b/ 21.1.1934	pełni funkcje wójta
rolnik	Siemoń gm.	a/31.1.27.ldz.IV. 663/27-b/21.2.27.	a/21.2. 1933	stały
rolnik	Siemoń gm.	a/30.9.27.ldz.IV.E. 7068/27-b/15.X.27.	b/15.X. 1933	stały
kierownik szkoły	Grzywna	a/24.1.28.ldz.III. E.345/28-b/11.2.28	a/11.2. 1934	stały
rolnik	Grzywna	a/24.1.28.ldz.III. A.345/28 b/11.2. 28.	b/11.2. 1934	stały
właściciel	Smolno	a/31.1.25.ldz.IV. 436/25 b/20.3.1925.	-	komisaryczny
właściciel	Smolno	a/31.1.25.ldz.IV. 436/25 b/20.3.1925.	-	komisaryczny
rolnik	Skąpe	a/25.11.26.ldz.IV. 8609/26-b/13.12. 26r.	13.XII. 1932	stały
dzierżawca domeny	Papowo Dom.	a/25.11.26.ldz.IV. 8609/26-b/13.12. 26r	13.XII. 1932	stały
właściciel ziemski	Nawra	a/12.1.26.ldz.7846/ 25 -b/10.2.26.	10.2. 1932	stały
kierownik szkoły	Nawra	a/12.1.26.ldz.7846/ 25 - b/10.2.26r	10.2. 1932	stały
rolnik	Lubicz	a/31.1.27.ldz.IV. 304/27- b/22.2.27.	22.2. 1933	stały
rolnik	Lubicz	a/31.1.27.ldz.IV. 304/27- b/22.2.27.	22.2. 1933	stały

Nr. bież	Nazwa obwodu wójtowskiego obszar w ha i ilość dusz	Do obwodu należą następujące gminy i obsz.dworskie	gmina obszar dworsk.	ilość dusz	a/ wójta Nazwisko i imię
9.	Lipniczki	Lipniczki	obsz.dw	173	a/ Śmieszny Bernard
		Grębocin	gmina	1300	
	2942 ha	Rogowo	gmina	277	b/Pakalski Alfons
	2060 dusz	Rogówko	gmina	316	
10.	Lulkowo	Łysomice	ob.dw.	374	a/ Wojciechowski Franciszek
		Lulkowo	gmina	435	
	7586 ha	Ostaszewo	ob.dw.	606	
	2922 dusz	Tylice	ob.dw.	225	b/ Szews Franciszek
		Wytrembowice	ob.dw.	300	
		Zakrzewko	ob.dw.	143	
		Zęgwirt	ob.dw.	73	
		Wrzosy	gmina	745	
		Olek	ob.dw.	21	
11.	Lubianka	Lubianka	gmina	562	a/ Ordon Anastazy
		Biskupice	gmina	447	
	4976 ha	Bierzgłowo	gmina	411	
	2543 dusz	Zamek-Bierzgłowski	ob.dw.	284	b/ Głębocki Jan
		Łążyn	gmina	839	
12.	Nieszawka	Nieszawka	gmina	254	a/ Chęciński Konstanty
		W.Nieszawka	gmina	287	
	2702 ha	M.Nieszawka	gmina	181	b/ Weber Tadeusz
	1196 dusz	Kozibór	gmina	123	
		Dybowo z kolonjami	ob.dw.	751	
13.	Otłoczyn	Grabie	gmina	567	a/ Zieliński Jan
		Popioły	gmina		
	7749 ha	Brzeczka	gmina	495	b/ Zieliński Czesław
	1870 dusz	Pieczenia	gmina	283	
		Karczemka	ob.dw.	231	
		Otłoczyn	gmina	294	
14.	Papowo	Papowo Tor.	gmina	736	
		Gostkowo	gmina	455	
	4103 ha	Katarzynka	ob.dw.	43	b/ Michalski Stanisław
	2073 dusz	Elsneroda	ob.dw.	21	
		Koniczynka	ob.dw.	154	
		Turzno	ob.dw.	664	
15.	Rzęczkowo	Rzęczkowo	gmina	825	a/ Raciniewski Józef
		Skłudzewo	gmina	339	
	1984 ha	Borek	ob.dw.	47	b/ Modniewski Teodor
	1211 dusz				
16.	Różankowo	Świerczyny	gmina	141	
		Leszcz	ob.dw.	110	
	2528 ha	Świerczynki	ob.dw.	50	b/ Filcek Leon
	995 dusz	Piwnice	ob.dw.	214	
		Różankowo	ob.dw.	189	
		Pigrza	ob.dw.	291	

b/ zastępcy wójta stan wzgl. zawód	Miejsce zamieszkania	a/Data dekretu nominacyjnego i ldz. b/Data wprowadzenia w urząd	Kadencja upływa dnia	Czy stały czy komisaryczny
rolnik	Grębocin	a/11.2.26.ldz.IV. 505/26-b/20.2.26	20.2. 1932	stały
rolnik	Rogówko	a/11.2.26.ldz.IV. 505/26-b/20.2.26	20.2. 1932	stały
rolnik	Lulkowo	a/26.8.27.ldz.IV. E.25825/27 b/ 5.9.1927.	5.9. 1933	stały
administrator	Wytrembowice	a/26.8.27.ldz.IV.E. 25825/27 b/5.9.1927.	5.9. 1933	stały
rolnik	Bierzgłowo	a/24.12.24.ldz.IV. 7848/24-b/28.1. 25r	23.1. 1931	stały
rolnik	Zamek-Bierzgłowski	a/24.12.24.ldz. 7847/24 b/ 23.1.1925	23.1. 1931	stały
burmistrz	Toruń - Klonowicza 28. Podgórz	a/17.11.28.ldz.III. 8658/28- b/5.I.29 11.2.28r powierzono tymczasowo w myśl § 57 ust.4 ordyn.pow.	-	komisaryczny komisarycz.
rolnik	Grabie	a/28.3.27.ldz.IV.E. 2833/27-b/13.4.27	13.4. 1933	stały
kierownik szkoły	Grabie	a/28.3.27.ldz.IV.E. 2833/27-b/18.4.27	13.4. 1933	stały
rolnik	Papowo Tor.	a/25.3.27.ldz.IV.E. 2735/27-b/13.4.27	13.4. 1933	pełni funkcje wójta
rolnik	Rzęczkowo	a/28.2.26.ldz.IV. 1402/26-b/13.4.26	13.4. 1932	stały
kierownik szkoły	Rzęczkowo	a/10.1.28.ldz. 9918/27-b/21.1.28.	21.1. 1934	stały
kierownik szkoły	Świerczyny	a/4.6.27.ldz.IV. 5026/27-b/7.6.27	7.6. 1933	pełni funkcje wójta

Nr. bież.	Nazwa obwodu wójtowskiego obszar w ha i ilość dusz	Do obwodu należą następujące gminy i obsz.dworskie	gmina obszar dworsk.	ilość dusz	a/ w ó j t a Imię i nazwisko
17.	Stawki 2446 ha 2162 dusz	Brzoza Czerniewice Piaski Stawki Rudak Strzelnica Art	gmina ob.dw. gmina gmina gmina ob.dw.	177 25 465 725 702 68	a/ Bagiński Bogumił b/ Dąbrowski Stanisław
18.	Sławkowo 5941 ha 2863 dusz	Sławkowo Kiełbasin Kuczwały Mirakowo Morczyny Pluskowęsy Kamionki Kamionka	ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw. gmina	378 275 388 279 141 717 180 510	a/ Zieliński Jan b/ Zabłocki Zdzisław
19.	Wybcz 2462 ha 1291 dusz	Wybcz Wybczyk Dębiny Słomowo Przeczno	ob.dw. ob.dw. gmina ob.dw. ob.dw.	300 90 522 159 220	a/ Mięsikowski Jan b/ Żurek Jakób
20.	Zelgno 3384 ha 1579 dusz	Dziemiony Liznowo Zelgno Zajączkowo Dźwierzno	gmina gmina gmina gmina ob.dw.	448 205 396 197 333	a/ Domachowski Antoni b/ Czapla Andrzej
21.	Złotorja 3551 ha 1605 dusz	Silno Grabowiec Smolnik Kopanino Złotorja Nowa-Wieś	gmina gmina gmina gmina gmina gmina	354 263 22 179 547 240	a/ Cieszyński Franciszek
22.	Zławieś 4570 ha 1639 dusz	Wielka-Zławieś Mała Zławieś Toporzysko Czarnowo Stanisławka Kamieniec	gmina gmina gmina gmina gmina ob.dw.	223 429 384 467 102 24	a/ Jędrzejkowski Bronisław b/ Wojtynek Leon

b/ zastępcy wójta		a/Data dekretu nominacyjn.i l.dz. b/Data wprowadzenia w urząd	Kadencja upływa dnia	Czy stały czy komisaryczny
stan wzgl. zawód	Miejsce zamieszkania			
właściciel	Rudak	a/29.7.27.ldz.IV. 5891/27-b/1.X.27.	1.10. 1933	stały
kierownik szkoły	Rudak	a/29.7.27.ldz.5891/ 27 -b/1.X.27.	1.10. 1933	stały
rzeźnik	Kamionka		7. 4. 1932	stały
kasjer	Kuczwały	a/16.2.27.ldz.IV. 885/27-b/7.4.26.	7. 4. 1932	stały
kierownik szkoły	Dębiny	a/14.2.22.ldz.IV.a 6612/21-b/14.2.22.	-	komis.
rolnik	Dębiny	a/14.2.22.ldz.IV.a. 6612/21-b/14.2.22.	-	komis.
rolnik	Zelgno	a/5.2.26.ldz.IV. 504/26-b/7.6.27.	7.6. 1933	stały
rolnik	Liznowo	a/15.12.27.ldz.IV.E. 9327/27-b/7.I.28.	7.1. 1934	stały
rolnik	Złotorja	a/4.3.26.ldz.IV. 1401/26- b/24.4. 1926	24.4. 1932	stały
rolnik	Smolno	a/B.IV.5244-28 b/10.5.1928r	-	komis.
rolnik	Pędzewo	a/14.5.28.ldz.III.h 4166/28.		komis.

Wykaz Urzędów Stanu Cywilnego

w powiecie toruńskim.

Nr b.	Nazwa urzędu stanu cywilnego	Siedziba urzędu i poczta	Do obwodu urzędu stanu cyw. należą: miejscowości	gmina ob.dw	Nazwisko i imię a/urzędnika stanu cyw. b/zastępcy urz.st.cyw.: Nazwisko i imię	stan zawód
1.	Chełmża	Chełmża	Chełmża	miasto	a/Kurzętkowski Bronisław b/Jaranowski Franciszek	burmistrz nacz.sek miejski
2.	Podgórz	Podgórz	Podgórz Piaski Stawki Rudak Brzoza Czerniewice Strzelnica Art.	" gmina gmina gmina gmina ob.dw. ob.dw.	a/Weber Tadeusz b/Nowak Józef	burmistrz sekr. miejski
3.	Brzezinko	Młyniec	Młyniec Jedwabno Brzezinko Gronowo Gronówko	gmina ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw.	a/Koźlikowski Franciszek b/Jordan Józef	pos.rol. i mistrz młyn. posiedz. roln.
4.	Cichoradz	Siemoń	Siemoń Otowice Siemoń Gierkowo Cichoradz	gmina gmina ob.dw. ob.dw. ob.dw.	a/Muszyński Józef b/Czajkowski Józef	kier. szkoły rolnik
5.	Górsk	Górsk Rozgarty	Górsk Smolno Pędzewo Stary Toruń Rozgarty Przysiek	gmina gmina gmina gmina gmina ob.dw.	a/Karczewski Jan b/ ---	rolnik
6.	Grzywna Szl.	Grzywna Chełmża	Grzywna Brąchnowo Grzywna Szl. Grzywna B. Kowróz Kowrózek Browina Brąchnówko	gmina gmina ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw.	a/Monarski Jan b/Gołumski Bolesław	nauczyciel rolnik
7.	Gutowo	Szerokie Pędzewo	Gutowo Zarośle - Cienkie Cegielnik Czarnebłoto Gutowo Leś. Szerokie	gmina gmina gmina gmina ob.dw. ob.dw.	a/Jędrzejkowski Bronisław b/ ---	rolnik
8.	Kończewice	Nawra	Bogusławki Kończewice Nawra Warszewice Kończewice	gmina gmina ob.dw. ob.dw. ob.dw.	a/Znaniecki Leon b/Sczaniecki Jan	nauczyciel właśc. ziemski

Nr. b.	Nazwa urzędu stanu cywilnego	Siedziba urzędu i poczta	Do obwodu urzędu stanu cyw. należą: miejscowości	gmina ob. dw.	Nazwisko i imię a/ urzędnika stanu cyw. b/ zastępcy urz. st. cyw.: Nazwisko i imię	stan zawód
9.	Lipniczki	Grębocin	Grębocin	gmina	a/ Śmieszny Antoni	rolnik
			Rogowo	gmina		
			Rogówko	gmina	b/ Śmieszny Wincenty	rolnik
			Lipniczki	ob. dw.		
10.	Lubianka	Łążyn Rzęczkowo	Lubianka	gmina	a/ Kołpacki Franciszek	kier. szkoły
			Łążyn	gmina		
			Biskupice	gmina		
			Bierzgłowo	gmina	b/ Raciniewski Kazimierz	rolnik
			Zamek Bierzg	ob. dw.		
11.	Lubicz	Lubicz	Lubicz	gmina	a/ Olszewski Maksymiljan	rolnik
			Kaszczorek	gmina		
			Rubinkowo	gmina	b/ Śmieszny Bernard	rolnik
			Bielawy	ob. dw.		
12.	Lulkowo	Lulkowo	Lulkowo	gmina	a/ Panster Ignacy	rolnik
			Wrzosy	gmina		
			Ostaszewo	ob. dw.		
			Wytrembowice	ob. dw.	b/ Gruchała Augustyn	kiera szkoły
			Zęgwirt	ob. dw.		
			Tylice	ob. dw.		
			Zakrzewko	ob. dw.		
			Łyscmice	ob. dw.		
			Olek	ob. dw.		
13.	Nieszawka	Kluczyk	Nieszawka	gmina	a/ Chęciński Konstanty	-
			M. Nieszawka	gmina		
			W. Nieszawka	gmina		
			Kozibór	gmina	b/ ---	
			Dybowo	ob. dw.		
14.	Otłoczyn	Grabie	Otłoczyn	gmina	a/ Zieliński Jan	rolnik
			Pieczenia	gmina		
			Popioły	gmina	b/ Piasecki Franciszek	rolnik
			Frydolina	gmina		
			Brzeczka	gmina		
			Grabie	gmina		
			Karczemka	gmina		
15.	Papowo Tor.	Papowo Tor.	Papowo Tor.	gmina	a/ Geppert Wincenty	oberż. i rol.
			Gostkowo	gmina		
			Elsneroda	gmina		
			Brzeźno	ob. dw.	b/ Michalski Stanisław	dzierż. prob.
			Turzno	ob. dw.		
			Koniczynka	ob. dw.		
			Katarzynka	ob. dw.		
16.	Różankowo	Pigża Świerczynki	Świerczynki	gmina	a/ Filcek Leon	nauczyciel
			Świerczyny	gmina		
			Olek	gmina	b/ ---	
			Pigża	ob. dw.		
			Leszcz	ob. dw.		
			Piwnice	ob. dw.		
			Różankowo	ob. dw.		

Nr. b.	Nazwa urzędu stanu cyw.	Siedziba urzędu i poczta	Do obwodu urzędu stanu cyw. należą: miejscowości	gmina ob. dw.	Nazwisko i imię a/urzędnika stanu cyw. b/zastępcy urz.st.cyw. Nazwisko i imię	stan zawód
17.	Rzęczkowo	Rzęczkowo	Rzęczkowo Skłudzewo Borek	gmina gmina ob.dw.	a/[illegible] b/[illegible] Franciszek	kier. szkoły rolnik
18.	Skąpe	Papowo B Wrocławki	Skąpe Papowo B. Bielczyny Nowa Chełmża Chrapice Folgowo Staw Kucborek Papowo Dom.	gmina gmina gmina gmina gmina gmina gmina gmina ob.dw.	a/Sowiński Antoni b/Szpankiewicz Józef	nauczyciel rolnik
19.	Sławkowo	Kuczwały Chełmża	Kamionka Kuczwały Sławkowo Morczyny Kamionka Dom. Mirakowo z Grodnem Kiełbasin z Kiełbasinkiem Pluskowęsy z Zalesiem	gmina ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw.	a/Zabłocki Zdzisław b/Zacharek Leon	książkowy nauczyciel
20.	Wybcz	Dębiny Nawra	Dębiny Przeczno Słomowo Wybczyk Wybcz	gmina ob.dw. ob.dw. ob.dw. ob.dw.	a/Mięsikowski Jan b/Szlosowski Jan	nauczyciel ziemianin
21.	Zelgno	Zelgno Dźwierzno	Dziemiony Liznowo Zelgno Zajączkowo Dźwierzno	gmina gmina gmina gmina ob.dw.	a/Domachowski Antoni b/ ---	rolnik
22.	Zławieś-Wielka	Czarnowo	Czarnowo Stanisławka Toporzysko M.Zławieś W.Zławieś Kamieniec	gmina gmina gmina gmina gmina ob.dw.	a/Sturmowski Józef b/Żurek Walenty	nauczyciel ziemianin
23.	Złotorja	Złotorja	Złotorja Nowa-Wieś Kopanino Smolnik Grabowiec Silno	gmina gmina gmina gmina gmina gmina	a/Cieszyński Franciszek b/ ---	rolnik